

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav speciálně pedagogických studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Denisa Rotreklová

Volnočasové aktivity u mládeže z dětských domovů na
Olomoucku

Olomouc 2019

Vedoucí práce:

Mgr. Kristýna Krahulcová, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí bakalářské práce a s použitím uvedených zdrojů.

V Olomouci dne .....

Podpis .....

Poděkování

Děkuji Mgr. Kristýně Kraulcové, Ph.D. za věnovaný čas, vstřícný přístup, odborné vedení a za veškerou pomoc při zpracovávání mé bakalářské práce. Zároveň bych chtěla poděkovat vedení jednotlivých domovů za ochotu a pomoc při zprostředkování výzkumného šetření, s tím souvisí velké poděkování všem respondentům, kteří se jej zúčastnili.

Obsah

Úvod	6
1 Volný čas	8
1.1 Funkce volného času	9
1.2 Činitele ovlivňující způsob prožívání volného času	9
1.3 Specifika volného času dětí a mládeže	10
1.3.1 Typy volnočasových aktivit v dnešní době	11
1.4 Vytváření vztahu k efektivnímu využití volného času	13
1.5 Volný čas jako prevence rizikového chování	14
2 Systém náhradní rodinné péče	16
2.1 Náhradní rodinná péče	16
2.1.1 Adopce	16
2.1.2 Pěstounská péče	17
2.1.3 Pěstounská péče na přechodnou dobu	18
2.1.4 Hostitelská péče	18
2.1.5 Poručenství	18
3 Vymezení a systém zařízení ústavní a ochranné výchovy	20
3.1 Ústavní a ochranná výchova	20
3.2 Zařízení ústavní a ochranné výchovy	21
3.2.1 Zdravotnická zařízení	21
3.2.2 Školská zařízení	22
4 Dětský domov	25
4.1 Příčiny umístění dítěte do dětského domova	25
4.1.1 Syndrom CAN	25
4.1.2 Funkčnost rodiny	27
4.2 Poskytovaná péče v DD	27
4.3 Organizační struktura zařízení	28
4.3.1 Pedagogičtí pracovníci	28
4.3.2 Specifika práce s dětmi z DD	29
4.4 Možnosti trávení volného času v DD	29
4.5 Deinstitutionalizace ústavní výchovy	30

5	Mládež a její specifika	32
5.1	Charakteristika vývojového období	32
5.1.1	Raná adolescence	32
5.1.2	Pozdní adolescence	32
5.1.3	Postpuberta	33
5.2	Sebepojetí dospívajícího	33
5.3	Motivace dospívajících v oblasti VČ	34
5.4	Teorie vývoje osobnosti se zaměřením na dospívání	34
5.4.1	Psychosociální teorie	35
5.4.2	Holistická teorie	35
6	Metodologie výzkumného šetření	38
6.1	Kvantitativní výzkumné šetření	38
6.1.1	Definice a charakteristika	38
6.2	Výzkumné předpoklady	38
6.3	Metoda sběru dat	39
6.4	Charakteristika výzkumného vzorku	40
6.5	Interpretace získaných dat	40
	Závěr	49
	Literatura	51
	Seznam zkratk	56
	Seznam grafů	57
	Seznam příloh	58
	A Předkládaný dotazník	59

ÚVOD

Tématem bakalářské práce jsou volnočasové aktivity u mládeže z dětských domovů na Olomoucku. Autorka si jej zvolila na základě více kritérií. Výrazně ji ovlivnil studijní obor, kterému se věnuje, jímž je *speciální pedagogika zaměřená na vychovatelství*. V rámci studia se ještě dále specializovala na děti a mládež s psychosociálním ohrožením či narušením v předmětech vědního oboru Etopedie. Spatřuje v tématu bakalářské práce využití všech těchto disciplín - speciální pedagogiky, vychovatelství i etopedie. Další zásadní příčinou pro zvolenou problematiku, se stala osobní zkušenost s níže popisovaným prostředím ústavní péče. Autorka přiznává, že úzká vazba a krátký časový odstup, může způsobit vliv na charakter práce.

Práce je v první části zaměřena teoreticky. Věnuje se třem základním tématům, jsou jimi volný čas, ústavní péče a problematika dospívání v rámci vývojové psychologie. Autorka se podrobněji soustředí na jednotlivé podkapitoly. Lze se z nich dozvědět více o charakteristice volného času z hlediska jeho funkce, ovlivňujících činitelů, specifik u dětí a mládeže. Další sekce shrnuje poznatky o náhradní rodinné péči, ústavní a ochranné výchově, se zakončením u tématu dětského domova. Poslední kapitola je zaměřena na charakteristiku vývojového období, teorie vývoje osobnosti a tematiku motivace a sebepojetí.

V praktické části autorka popisuje výzkumné šetření mládeže z dětských domovů v regionu Olomoucko. Spadají zde obce Olomouc, Litovel, Přerov a Lipník nad Bečvou; s celkovým počtem 35 respondentů ve věku od 15 do 18 let.

Cílem práce je prozkoumat kvalitu trávení volného času dospívajících v dětských domovech, a to pomocí výzkumných předpokladů, které jsou podkladem pro dotazníkové šetření. Autorka si pro tento účel vytvořila tři výzkumné předpoklady. Domnívá se, že se dětský domov prokáže jako zařízení, organizující vícedenní výlety v dostatečné míře a pestrosti. Kvalitu posoudí podle škály spokojenosti respondentů s pořádáním výletů, výběrem aktivit. Dále očekává výrazný vliv města a okolí (tam, kde DD sídlí) na množství a strukturu aktivit. V tomto ohledu, předpokládá, že objeví rozdíly mezi městy podle počtu obyvatel či podle regionálního umístění. Například krajské město Olomouc, se prokáže jako více podnětné prostředí pro trávení volného času. Poslední výzkumný předpoklad je zaměřen na zázemí a výbavu dětského domova, autorka zde zkoumá, zda DD poskytuje dostatek prostorů a materiální potřeby pro výkon zájmové činnosti. Autorka téma považuje za důležité, protože chce poukázat, že i dětem vyrůstajícím mimo svou rodinu, se může poskytovat dostatek podmínek pro trávení volného času. Je důležité zhodnotit jednotlivé odpovědi dospívajících a zasadit je do kontextu.

TEORETICKÁ ČÁST

V teoretické části, se autorka práce bude zabývat zásadními kapitolami pro téma: „*Volnočasové aktivity u mládeže z dětských domovů na Olomoucku*“. V první kapitole, objasní problematiku volného času (dále jen „VČ“), z hlediska funkce, činitelů ovlivňující VČ, specifík VČ dětí a mládeže. Také se zaměří na vytváření vztahu k efektivnímu využití volného času a na funkci VČ jako prevenci rizikového chování. Autorka naváže tématem systému náhradní rodinné péče (dále jen „NRP“), které považuje jako stěžejní pro následující obsah teoretické části. Autorka vyjmenuje a charakterizuje jednotlivé typy NRP.

Poté plynule naváže kapitolou, popisující vymezení a systém zařízení ústavní a ochranné výchovy. Do tohoto systému se řadí také zařízení školského typu, a tím je dětský domov (dále jen „DD“). Pro jeho klíčový význam v práci, autorka věnovala DD samostatnou kapitolu, ve které se zabývá poskytovanou péčí, důvody umístění, organizační strukturou, pracovníky a dalšími podtématy. Předposlední kapitola je zaměřena na tematiku mládeže a jejích specifík. Jedná se o cílovou vývojovou skupinu, zkoumanou v praktické části. Obsahuje charakteristiku vývojového období, sebepojetí dospívajícího, motivaci v oblasti VČ a teorie vývoje osobnosti.

Teoretická část práce, by se dala rozdělit na tři klíčová témata. Prvním z nich je „*volný čas*“, druhým „*ústavní výchova - dětský domov*“ a posledním, problematika „*mládeže*“. Celý písemný souhrn slouží jako podklad pro výzkumné šetření, charakterizované v praktické části.

Jako písemné prameny pro práci, byly použity publikace z vědních oborů: speciální a sociální pedagogiky, pedagogiky volného času, psychologie a práva. Byly doplněny o aktuální internetové zdroje, věnující se dané problematice. Autorka sestavovala obsah na základě osobního přesvědčení o posloupnosti prolínajících se témat.

1 Volný čas

Téma volného času a jeho podtémata jsou klíčová pro význam práce. Jedná se o zásadní východisko pro problematiku, které se práce věnuje, a to jsou volnočasové aktivity. Je nutné vědět, co je volný čas, jaké jsou jeho funkce, co jej ovlivňuje, specifické prožívání volného času u mládeže a další doprovodná témata. Volnočasové aktivity jsou menší, ale velmi důležitou částí, zakomponovanou do této kapitoly.

Volný čas je pouze jeden dílek z našeho celkového času, který zažíváme v jednom dni. Může se stát, že na volný čas nám zůstane poměrně malá, či žádná část dne. Čas lze ve svém každodenním životě rozdělit do třech bloků: čas pracovní, čas vázaný a čas volný. Jako příklad pracovního času, konkrétně u mládeže, můžeme přiřadit školní docházku. K času vázanému připadá uspokojování fyziologických potřeb, domácí příprava na vyučování, dojíždění do školy. Posledním úsekem je čas volný. (Hájek a kol., 2008)

Co se skrývá pod pojmem *volný čas* ? Existuje více definic, zde si můžeme uvést definici podle Kratochvílové: „*volný čas lze pozitivně vymezit jako oddych, rekreaci, regeneraci fyzických a psychických sil, uvolnění po práci, studiu, čas na společenská setkání, na poznávání světa, života, na seberealizaci v aktivitách, činnosti podle vlastních potřeb a zájmů, představ, tužeb, aspirací a hodnot*“. Kratochvílová (In Vyhnálková, 2013)

Lze usoudit, že jsme to my, kdo je strůjce svého času. Ač to zní samozřejmě, je smutné, že někteří nevnímají jedinečnost a neopakovatelnost každého dne. Měli bychom si užívat každé volné chvíle, snažit se ji smysluplně naplnit činností, která nám bude dělat radost, ve které se budeme moci zlepšovat.

Problematice volného času se věnuje přímo předmět „Pedagogika volného času“. Zabývá se výchovou ve volném čase, pedagogickým ovlivňováním či zhodnocováním volného času. Zkoumá možnosti rozvoje osobnosti člověka v různých věkových obdobích dětí, mládeže, dospělých i seniorů ve volném čase. (Vyhnálková, 2013)

V souvislosti se základními pojmy pedagogiky volného času, je vhodné zmínit často používaný termín. Jedná se o tzv. *výchovu mimo vyučování*. Popisujeme zde výchovu, která probíhá mimo vyučovací proces pro žáky převážně základních škol. I když již není součástí vyučování, tak ne všechny prováděné aktivity jsou dobrovolné. V praxi tento typ výchovy probíhá např. ve školních družinách. (Pávková, 2008)

1.1 Funkce volného času

Pojem volný čas lze vymezit z hlediska přínosných funkcí pro nás, náš organismus z celostního pohledu. Různí autoři prezentují podobné nabídky funkcí. Pro srovnání si dvojí rozdělení můžeme představit. První osobou je francouzský sociolog volného času Roger Sue. Zmiňuje funkci: psychosociologickou (uvolnění, zábava), sociální (socializace, příslušnost ke skupině), terapeutickou (zdravotní hledisko) a ekonomickou. Rozdílné a komplexnější vymezení náleží německému pedagogovi Horstu W. Opaschowskému, který za funkce volného času považuje: rekreaci, kompenzaci, výchovu a další vzdělávání, kontemplaci (hledání smyslu života), komunikaci, participaci, integraci a enkulturaci. (Hofbauer, 2004)

Mohli bychom tímto shrnout názory obou předchozích vymezení. Účinky volného času působí komplexně ve všech oblastech naší osobnosti. Oba autoři se shodují ve funkci, kterou prezentují synonyma uvolnění, rekreace, zábava. Další skupinku lze popsat jako funkci socializační, participační, integrační. Navíc lze zmínit funkci tzv. kontempace a enkulturace, které dávají volnému času vyšší význam. Opaschowski (In Hofbauer, 2004)

Můžeme tímto dodat, že volný čas má blahodárné účinky, které na nás působí již od samotného dětství, jako součást povinných pedagogických plánů v institucích mateřské školy a vyšších stupňů vzdělávání. Seznámit by se s těmito funkcemi měli také rodiče, kteří své děti k volnému času vedou a pomáhají jej organizovat. Nejlépe se v této sféře orientují pedagogové volného času, instruktoři, lektori.

1.2 Činitele ovlivňující způsob prožívání volného času

Jak prožíváme volný čas, je ovlivňováno dvojím způsobem směřování na naši osobnost. Tento vliv je zacílen na naše názory, postoje, výběr aktivit apod. Vlivy, které na nás působí, dělíme na dvojí typy činitelů, a to na vnitřní (endogenní) a vnější (exogenní). Působení těchto faktorů ovlivňuje způsob, jakým trávíme volný čas. Jako vnitřní činitele si můžeme uvést: demografické charakteristiky - věk, pohlaví, zdravotní stav, fyzické možnosti a psychické vlastnosti. Charakteristika vnějších činitelů souvisí s prostředím obklopujícím jedince, přiřazujeme zde rodinu, vrstevnickou skupinu, místo bydliště, celospolečenské podmínky, masmédiá. (Vyhnálková, 2013)

Můžeme se pozastavit nad myšlenkou, že již v roce 2008, když byla vydána kniha Pedagogika volného času p. Pávkovou, Hájkem a kol., se zvyšoval počet výzkumů, zaměřujících se na vliv nového prostředí, působící na děti týrané, zneužívané, vyrůstající v rodinách alkoholiků apod. Výzkumy dokazovaly, že při změně prostředí z původně

neadekvátního, na výchovně stimulované, mohou z dětí vyrůst dobře adaptovaní dospělí, schopní se sdružovat do kvalitních vztahů a úspěšně začlenit do společnosti. (Pávková a kol., 2008)

Myšlenka svědčí o tom, že je možné provést kdykoliv změnu vnějších činitelů. V tomto případě, se jedná o výměnu prostředí za podnětné a bezpečné pro vývoj dítěte.

Pokud se zaměříme na vývojové období dospívání, převládá konfrontace s vrstevnickou skupinou, která ovlivňuje výběr volnočasových aktivit jedince. Je zde úzká souvislost s aktuálními trendy. Lze tvrdit, že současné trávení volného času mládeže souvisí s využíváním sociálních sítí nebo celkově s aktivní účastí na internetové síti. Jedná se zejména o hraní počítačových her, sdílení osobních příspěvků, sledování youtube tutoriálů, bloggerů, využívání různých typů aplikací. Otázkou je, kde je hranice časového úseku stráveného u počítače (dále jen „PC“), mobilu či tabletu. S posunem doby se k této problematice staví společnost shovívavěji a celkově méně kriticky. Zároveň se více zkoumá vliv elektronických zařízení na zdraví. Konkrétně se jedná o působení tzv. „modrého záření“.

Modré záření

Jedná se o druh světla, které je přirozené pro denní sluneční záření. Jeho škodlivost se projevuje v nočních hodinách při používání zařízení s obrazovkou - telefonu, tabletu, PC, televize. Nebezpečím je, že narušuje hladinu melatoninu v krvi a tudíž nám rozhodí přirozený spánkový rytmus a regeneraci buněk. V dnešní době již existují možnosti jak se chránit, kromě nepoužívání zařízení s displejem. Pro ochranu můžeme používat filtry na elektronická zařízení či si nastavit noční režim nebo užívat speciální vitamíny. (Sokolová, 2018, [online])

Trávení volného času je celkově spjato se sociálními kontakty a vztahy člověka. Významný důraz je zaměřen na instituci rodiny. Ať už máme na mysli rodinné příslušníky, partnera. Místem, kde se jako první inspirujeme, jak využívat volný čas, je naše rodina. (pro děti v některém z typů ústavní výchovy je to rodinná skupina - vychovatel). Největší důležitost pro trávení volného času dáváme našim přátelům. (Vyhnálková, 2013)

1.3 Specifika volného času dětí a mládeže

Volný čas dětí a mládeže se specificky liší od volného času dospělých. Hájek a kolektiv (2008) uvádí jako specifikum **rozsah** volného času, ten je u dospívajících mnohem obsáhlejší. Je to dáno tím, že dospívající pravidelně nenavštěvují zaměstnání, nejsou

tedy v takové fyzické nebo psychické zátěži. Mohou se soustředit na více volnočasových aktivit. Jistou nevýhodou bývají v tomto období finance, adolescenti si tak nemohou dovolit zážitky zasahující do jejich finančního rozpočtu s výjimkou těch, na které jim přispějí rodiče.

Dalším specifikem je kategorie **obsah** volného času, volnočasové aktivity dětí nebo mládeže bývají mnohem rozmanitější než u dospělých. Zapříčiňuje to již výše zmíněný rozsah volného času a také schopnost učit se mnohem rychleji nové činnosti. Posledním specifikem je míra samostatnosti ve volném čase. (Vyhnálková, 2013).

Již víme, že existuje podstatná odlišnost volného času dospělého a dítěte. Na pedagogy se v případě výchovného působení klade důraz na zvládání specifických požadavků při práci ve volném čase. Jedná se např. o požadavek dobrovolnosti, pestrosti, citlivosti, jednoty, sociálního kontaktu a další. K zásadní povinnosti zvládat vedení VČ patří tzv. pedagogické ovlivňování volného času, které můžeme charakterizovat jako vnímavé, nenucené, ale zároveň cílevědomé vedení k účelnému využívání volného času. (Bendl, 2015)

Přirozeně i bez patřičného vzdělání není správně dítě nutit do činností, kterým se věnovat nechce, má z nich obavy. My si tím můžeme např. kompenzovat naše sny, „že jsme se na ten vysněný klavír nenaučili hrát nebo, že se nám postup do první fotbalové ligy nikdy nepovedl“. Je známo již více případů, kdy tomu tak bylo a dítěti se daná činnost znechutila natolik, že se se k ní už nikdy nechtělo vrátit, i když pro ni bylo nadané. Proto můžeme navrhnout, že je lepší dítěti ukázat různé varianty volnočasových aktivit, aby si je mohlo vyzkoušet a samo si vybralo, čemu se chce věnovat do budoucna. Čas by měl vše ukázat. Zároveň lze zmínit, že je lepší, aby se dítě něčemu věnovalo, mohlo se v tom zlepšovat, než trávit veškerý volný čas na sociálních sítích, hraním PC her, užíváním drog a podobně.

1.3.1 Typy volnočasových aktivit v dnešní době

Lze říci, že trávení volného času dětí a mládeže se mění s aktuální dobou. Jednotlivá zařízení a pracovníci, věnující se tomuto oboru, aktualizují svou nabídku činností pro děti a mládež podle toho, co je moderní. Některé typy aktivit se prolínají a jsou ve stále nabídce (např. skaut, fotbal, turistické kroužky, plavání, atd.). V této podkapitole si ukážeme příklady aktuálně vyhledávaných činností, kterým se mládež a děti věnují.

Youtubering

Jedná se o fenomén, kdy se uživatelé video serveru Youtube aktivně podílí na natáčení videí různého obsahu se zveřejněním své identity. V jedné osobě, často s nějakou přezdívkou, se prezentuje herec, režisér, scénárista, maskér a střihač dohromady. Snaží se zaujmout, pobavit, mít co nejvíce fanoušků a shlédnutí. Tvoření je neomezené, jeden youtuber se může věnovat více druhům videí. Lze však youtubery rozdělit do několika kategorií. Můžeme si uvést čtyři z nich a následně je vysvětlit. Prvním je tzv. „Lets player“, znamená to, že youtuber hraje PC hru, on-line („živě“) ji nahrává a komentuje. Dalším je „Prankster“, tento uživatel si dopředu naplánuje vtípek na nějakou osobu a skrytě natáčí její reakci. „Vlogger“, splňuje význam blogu (psaní deníku), ale ve formě videa. Existuje mnoho druhů vlogů od vaření, kutilství, péče o mazlíčky, až po rady v nakupování a jiné. Posledním typem je tzv. „Beauty Youtuber“, který se věnuje natáčení videí o módě, kráse, líčení, zdraví, jejím představitelem jsou převážně dívky, ženy. (Szotkowski, Kopecký, 2018 [online])

Street workout

Pod tímto pojmem si můžeme představit sportovní, volnočasovou aktivitu. Lidé cvičí s vlastní vahou bez jakýkoliv strojů, činek a toho, s čím se běžně setkáme v posilovnách. Aktivita probíhá venku na workoutových hřištích, čím dál více zřizovaných nejen ve větších městech. Pracujeme s jednoduchými tělocvičnými prvky jako je klik, přitah na hrazdě, sedy-lehy apod. Přínosné na této aktivitě je také možnost navazování přátelství díky venkovnímu prostoru dostupnému pro všechny zdarma. (Tichý, 2019, [online])

Únikové místnosti (escape rooms)

Tento způsob zábavy se rozšířil raketovou rychlostí. Tvůrci únikových her nemeškali a dnes jich jen v Praze existuje 72. (escape-games.cz, 2016 [online])

Jsou založené na různých tematických příbězích v různých prostorech od autobusu přes vězení až pro strašidelný hrad. Probíhá to tak, že se předem zarezervujete, zaplatíte, pořadatelé vás uvedou do děje a zábava může začít. S partou přátel či v páru se snažíte uniknout z daného prostoru v omezeném čase (většinou v rámci 1 hodiny), celý únik vám ztěžují různé hlavolamy, hádanky, fyzikální jevy, falešné indicie. Pokud jste bezradní, můžete si zažádat o nápovědu, která vám však může například zkrátit čas hry. Během hraní vás mohou doprovázet v prostorách různé zvuky, typy osvětlení, iluze.

Laser game

Lze popsat jako typ aktivity podobný jeho předchůdcům paintballu a airsoftu. Odehrává se bezkontaktně pomocí laserových paprsků v tmavé aréně, různě sestavené. Během hry nás doprovází různé zvuky, kouřové a světelné efekty, akční hudba. Jedna hra trvá zhruba 15 minut, počet účastníků se pohybuje od 3 až po 12. Tyto parametry se mohou lišit v jednotlivých laser arénách. Ke hře dostáváme k zapůjčení elektronickou vestu se zabudovanými senzory a laserovou zbraň. Veškerá instruktáž se dostává přímo na místě. Některé laser game nabízejí možnost účastnit se také turnajů. (laserarenapisek.cz, 2019 [online])

Virtuální realita

Vnímejte tento pojem jako relativně nový fenomén, jehož obliba se vyvíjí. Kouzlo virtuální reality (dále jen „VR“) se skrývá ve 3D virtuálním (smyšleném) prostředí a my se stáváme jeho součástí. Můžeme ve virtuálním světě jen pozorovat okolí nebo přímo ovlivňovat naše reakce, pohybovat se. Potřebujeme k tomu VR techniku. Pro pouze vizuální zážitek nám stačí VR brýle, díky nimž se můžeme např. poprvé podívat na Eiffelovu věž. Abychom si mohli vyzkoušet hrát virtuální tenis či jinou hru, budeme k VR brýlím využívat speciální ovladače, popř. sluchátka. (Pultzner, 2017, [online])

V dnešní době však není podmínkou si zmíněné technologie pořizovat. V každém větším městě lze navštívit firmy, které nabízí vyzkoušení si VR. V olomoucké pobočce můžeme okusit, jaké to je být hokejovým brankářem a mnoho dalšího. (virtualnirealita-olomouc.cz, 2019 [online])

Drony

Jedním z vánočních či narozeninových přání bývají právě drony. Toto zařízení je nový typ dálkově ovládaných hraček, bavíme-li se z hlediska dětských uživatelů. Jiný význam mají profesionální drony sloužící např. pro účely armády či jako logistický prostředek nebo zejména jako nástroj kameramanů pro umělecké záběry. Děti využívají jednodušší typy, ať už s nebo bez kamery. Lze je ovládat bezdrátovým ovladačem či mobilním telefonem. Takže pokud dítě už nebaví vrtulníček či RC¹ autíčko, lze je vyměnit za dron.

1.4 Vytváření vztahu k efektivnímu využití volného času

Efektivním využíváním volného času nemyslíme mít každou volnou chvíli zaplněnou od začátku až po konec jejího trvání. Lze konstatovat, že efektivností může být střídání

---

¹Remote Control - Zařízení na dálkové ovládání

různého typu aktivit (sportovní, odpočinkové, sebezdokonalovací atd.), také jejich adekvátní rozsah délky trvání, přizpůsobení se klimatickým podmínkám. Když jsme dospělí, tak si tyto podmínky hlídáme sami. Dítěti však musíme pomoci, nasměrovat jej. Pokud tedy rodič neumí efektivně zacházet s volným časem, je problém to naučit dítě. Nejspíše jedním nevhodným vzorem bude rodič, který se ničemu nevěnuje, nemá zájmy a tak sám dítě neinspiruje. Opakem může být výchova, kdy dítě přihlásíme do spousty aktivit, kroužků. Tím může dojít k přesycenosti, nechuti, únavě; což sebou nese kladné výsledky. Můžeme říci, že zdravý je vyvážený přístup, tedy množství aktivit směřující k radosti z provádění činnosti.

V souvislosti s efektivním učením se k volnému času existuje spojení výchova a volný čas. V souvislosti s efektivním učením se k volnému času, existuje spojení *výchova a volný čas*. Jedná se o výchovný proces, kdy jsou zachovány základní znaky výchovy, zejména záměrnost a cílevědomost. Zároveň naše působení je v tomto případě nenásilné, citlivé a je nezbytné nalézt vhodné způsoby motivace. (Pávková, 2008)

1.5 Volný čas jako prevence rizikového chování

Výše jsme zmiňovali funkce volného času. U žádného z rozdělení však nebyla uvedena jedna velmi zásadní, a to prevence. Čemu chceme volným časem předejít, zamezit?

Snažíme se působit na nežádoucí společenské jevy, které jsou u dětí a mládeže výrazné a vyskytují se napříč celé věkové kategorii, ať už otevřeně či skrytě. Konkrétně máme na mysli šikanu, záškoláctví, závislost na drogách, vandalismus, projevy xenofobie, rasismu a jiné podobné jevy. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) v tomto působení pracuje s konkrétními strategiemi, napomáhajícími prevenci zmíněných jevů. Za stěžejní považuje výchovu ke zdravému životnímu stylu, k pozitivnímu sociálnímu chování a rozvoji osobnosti, k odmítání všech forem sebeustrukce a porušování zákona. (MŠMT, 2002)

Lze konstatovat, že volný čas samotný jako prevence rizikového chování nepůsobí. Základem je způsob jeho trávení, smysluplnost, motivace, cílené působení na dítě ze strany rodiny, školy, mimoškolních zařízení. Musíme se tedy zaměřit individuálně na jednotlivé dítě či skupinu dětí. Najít zábavnou formu činnosti, v přiměřeném čase, na vhodném místě. Nejlépe činnosti pravidelně zařadit do týdenního plánu. Také rodiče by se dle názoru autorky měli věnovat pravidelným aktivitám, aby se stali vzory pro své děti.

Nelze globalizovat, ale můžeme zdůraznit existenci výrazných rysů volného času dětí a mládeže vyskytujících se v dnešní době. Tendence jsou spíše negativní. Význačnými znaky jsou pasivita, konzumnost a nenáročnost aktivit. Jako příklady pasivních činností

můžeme uvést trávení času na PC, telefonu, tabletu či jiném druhu výpočetní techniky, pro využívání internetu, sociálních sítí, hraní her. Aktivní součástí života mladistvého jsou typické činnosti. Patří mezi ně setkávání se s přáteli za účelem návštěvy kina, společného stravování, návštěva diskotéky či fitcentra. Podrobnější informace si lze prohlédnout v části praktického výzkumu v závěru práce.

2 Systém náhradní rodinné péče

Systém náhradní rodinné péče je do obsahu práce zařazen z důvodu komplexního pohledu na problematiku následně probírané ústavní péče. NRP poukazuje na možnosti „neústavní“ péče. Dalším důvodem zmínění NRP, je fakt, že dítě v mnoha případech projde nejprve ústavní péčí a následně pro něj může být otevřena možnost příjemnějšího řešení. V kapitole budou zmíněny jednotlivé druhy NRP s jejich zaměřením, podmínkami a dalšími aspekty.

2.1 Náhradní rodinná péče

Definice pojmu náhradní rodinná péče: *„Náhradní péče je forma péče děti, kdy je dítě vychováváno ‘náhradními’ rodiči v prostředí, které se nejvíce podobá životu v přirozené rodině. Má nahrazovat prostředí přirozené rodiny. Tou je u nás adopce (osvojení) a pěstounská péče.“* Matějček (In Pugnerová, 2016, s. 78)

Po přečtení definice by nám měl být přiblížen druh neústavní péče, který je preferován před formou ústavní, a to z důvodu právě oné přirozenosti prostředí pro zdárný vývoj dítěte. Níže si vysvětlíme jednotlivé druhy náhradní rodinné péče.

2.1.1 Adopce

Adopce neboli osvojení je specifická forma náhradní rodinné péče. Její odlišnost je výrazná při srovnání s pěstounskou péčí. Mezi námi a dítětem, které si osvojíme totiž vzniká příbuzenský vztah. Stáváme se tak rodiči s úplnou rodičovskou odpovědností. Jako potvrzení slouží zapsání našeho jména do rodného listu dítěte, které tím přijme také naše příjmení. Pro biologické rodiče to znamená zánik veškerých vztahů a práv na dítě. S osvojením však musí biologičtí rodiče souhlasit, jejich názor nás zajímá v případě, že o dítě projevují dostatečný zájem, i když jej nemohou mít v osobní péči. Míru dostatečného zájmu o dítě posuzuje Orgán sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“) a konečný rozsudek podává soud. Pokud je dítě schopné posoudit situaci, přihlíží se i k jeho názoru na osvojení. Detailní postup dle zákona nalezneme v občanském zákoníku s č. 89/2012 Sb. (MPSV, 2013 [online])

Než je soudem podáno rozhodnutí o přijetí osvojení, prošetřuje se zdravotní stav osvojitele i dítěte, sociální prostředí, schopnost pečovat o dítě, soulad etnického, náboženského a kulturního prostředí, jak dlouho bylo dítě u budoucího osvojitele v předadopční péči. (zakonyprolidi.cz, 2012 [online])

Můžeme si klást otázku, proč se někdo chce stát osvojitelem. Výrazným důvodem je situace, kdy nemůžeme mít vlastní dítě, například ze zdravotních důvodů. Motivace a

touha jsou však silné a hledáme možné varianty po prožitých neúspěších. Důležité je přicházet k adopci s důkladným promyšlením a bez emočního nátlaku. Mimo tento typ rodiny žádají o adopci také páry, které chtějí sourozence k vlastnímu dítěti nebo rodiny, jimž dítě zemřelo. Adopci vybírají také rodiny, které nechtějí mít starosti se zasahováním biologické rodiny do péče. (Zezulová, 2012)

Jak zvládají adoptované děti zjištění, že nežijí s biologickými rodiči? Můžeme říci, že je to náročný proces, se kterým se musí opatrně zacházet, a je naše povinnost dětem tuto skutečnost sdělit. Jedná se o kapitolu na dlouhé rozepsání. V této pasáži lze zmínit jeden z druhů potíží spojený s osobností adoptovaného. Je jím otázka rozvoje identity adoptovaných. Výrazně se zkoumání vlastní identity projevuje v adolescentním věku. U těchto jedinců může být identita narušena a pojit se s otázkami: „*Kdo jsem ?*“, „*Kam patřím ?*“, „*Proč mě biologičtí rodiče opustili ?*“ a jinými.

Specifickou skupinou jsou adoptované děti, které mají jiný etnický původ než jejich osvojitelé. Autoři nazývají tento typ jako tzv. viditelné adoptce. Domnívají se, že v těchto viditelných případech je problém s etnickým původem nejčastějším problémem identity osob v adoptivních rodinách. Irhammar (In Kroger, 2007)

2.1.2 Pěstounská péče

Pěstounstvím myslíme formu náhradní rodinné péče, kdy rodiče ani stanovený poručník nemohou o dítě osobně pečovat. Dítě je do pěstounské péče umístěno na základě rozhodnutí soudu. Péče by měla trvat po nezbytně nutnou dobu, např. dokud dítě není možné po nápravě vrátit do biologické rodiny, či dokud se nenalezne nová rodina ve formě adoptce (osvojení). Často je však situace taková, že dítě zůstává u pěstounů až do dospělosti, protože není jiného východiska nežli umístění do zařízení ústavní výchovy, což nebývá pro prospívání dítěte preferováno. Funkce pěstouna je spíše pečovatelská, původní rodiče na dítě neztrácejí nárok a mají právo na osobní styk s dítětem, zároveň jim náleží vyživovací povinnost. Pěstounovi přísluší dávky pěstounské péče, a to na úhradu potřeb dítěte, odměnu pěstouna, příspěvek při převzetí dítěte a další. (Trnková, 2018)

Při posuzování o zájem stát se pěstounem je nahlíženo na rejstřík trestů, zdravotní stav, ekonomické a sociální poměry, psychologické vyšetření, motivaci, posouzení domácnosti a další povinné položky. Při úspěšném absolvování všech kritérií jsme zařazeni do evidence žadatelů a posléze čekáme na rozhodnutí. Při kladném vyrozumění jsme zařazeni do registru pěstounů a vyčkáváme na případné zkontaktování naší osoby vhodné pro konkrétního dětského klienta. (olomouc.eu, 2012 [online])

2.1.3 Pěstounská péče na přechodnou dobu

Soudem může být nařízen ještě jeden podtyp pěstounské péče a to je tzv. péče na přechodnou dobu. Rozdíl je v tom, že délka jejího trvání je časově omezena a to na dobu jednoho roku. Výjimku tvoří pouze sourozenci, kteří jsou do téže rodiny přijímáni postupně, poté se doba jednoho roku počítá od příchodu nejnovějšího. Soud zde dítě umísťuje v případě, že rodiče nemohou ze závažných důvodů dítě vychovávat, dále v mezidobí čekání na osvojení dítěte nebo čekání na rodičovský souhlas s osvojením. Vyživovací povinnost náleží biologickým rodičům. (MPSV, 2013 [online])

2.1.4 Hostitelská péče

Hostitelská péče (dále jen „HP“) je vhodná pro děti vyrůstající v ústavním zařízení. Umožňuje dítěti pobyt mimo zařízení u nové rodiny. Setkávání registrovaných hostitelů a dítěte probíhá o víkendech, prázdninách, celkově ve dnech volna. Tato péče je řešením pro děti, které není možné umístit do náhradní rodiny. Zásadním podmínkou ze strany dítěte je rozumová a citová vyspělost situaci pouze občasné péče v různém prostředí zvládnout. Kovařík (In Nožířová, 2012)

HP je šancí pro děti, které nelze umístit do NRP a to z důvodu vyššího věku, jiného etnického původu či například, pokud pochází z vícečetné sourozenecké skupiny. Lze říci, že pro dítě je efektivní z mnoha důvodů. Slouží jako změna prostředí, vymanění se z kolektivní péče, obohacení o individuální péči poskytovanou hostiteli, vytvoření citového pouta a mnoho dalších podnětů. Pro potencionální zájemce tuto péči poskytnout existuje několik úskalí. Jsou jimi nedostatečná osvěta pro společnost o existenci této péče, nepříslušná finanční podpora. Největším problémem je nejednotné a nedostatečné ukotvení v zákoně. V tomto případě se lze opřít o vlastní zkušenost při žádání o zařazení mezi hostitele.

Pro objasnění, pojem hostitelská péče v zákoně není. Blízká problematika se řeší v části zákona o sociálně-právní ochraně dětí. Při zájmu o vykonávání HP jednáme s místním obecním úřadem, který nás však posuzuje stejnými parametry, jako při zájmu stát se pěstounem. Navíc díky nejednotnosti narážíme na různorodé reakce při posuzování od každého pracovníka či kraje, což je nespravedlivé. (Blahutová, 2011)

2.1.5 Poručenství

Jedná se o typ péče, který záměrně kategorizujeme k náhradní rodinné péči. Pravá podstata poručenství je však od ostatních druhů NRP odlišná. Jejím primárním úkolem je zajistit osobní péči o dítě a spravovat záležitosti s tím související. Poručenství nejvíce

významově spadá pod NRP v případě, že se o dítě osobně pečujeme a pobíráme dávky pěstounské péče. Poručníkem můžeme být jmenováni v případě, že se o nezletilé dítě nemůže postarat ani jeden z rodičů. Jedná se o situace, kdy dítěti oba rodiče zemřeli, nenabyli svéprávnosti, nejsou známi nebo jim byla odebrána rodičovská odpovědnost. Do doby, kdy není stanoven poručník se o dítě stará OSPOD, konkrétně veřejný poručník. Poručníkem se stane buď osoba zvolená rodiči nebo některý z příbuzných, pokud se nepodaří vybrat ani z jedné možnosti, stanoví soud dítěti péči OSPOD. (Trnková, 2018)

3 Vymezení a systém zařízení ústavní a ochranné výchovy

Pro možnost zařadit si školské zařízení - Dětský domov do konkrétní kategorie, je vhodné věnovat se tématu ústavní a ochranné výchovy, jehož je součástí. Pro ucelení bude v kapitole popsán rozdíl mezi ústavní a ochrannou výchovou, dále typy zařízení s uvedením konkrétních institucí. Bude popsáno, pro koho jsou zařízení vhodná, jejich zaměření, složení pracovníků.

3.1 Ústavní a ochranná výchova

„Jedná se o jednu z forem náhradní výchovy a může být provedena pouze podle rozhodnutí soudu. Před nařízením ústavní výchovy je povinnost prozkoumat, zda výchovu dítěte není možné zajistit náhradní rodinnou péčí. Všechny formy náhradní rodinné péče mají přednost před ústavní výchovou, jedná se o osvojení, pěstounskou péči, péči do jiné osoby než jsou rodiče.“ (Hutyrová, 2013, s.49-50)

Legislativně spadá ústavní i ochranná výchova pod zákon č. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů. Ten vymezuje její účel a působnost, vykonávající zařízení, práva a povinnosti umístěných dětí a všech osob, které s nimi přicházejí do styku. Dále zákon stanovuje úhradu péče, poskytování finanční podpory pro dítě. (zakonyprolidi.cz, 2002 [online])

Nařízení ústavní výchovy soud může rozhodnout tzv. předběžným opatřením (dále jen „PO“). V legislativě je tento pojem umístěn pod zákon č. 292/2013 Sb. zákon o zvláštních řízeních soudních, v oddíle 5. Úkolem PO je upravit poměry dítěte na nezbytně nutnou dobu tak, že soud nařídí umístění do vhodného prostředí, které v usnesení označí, to vše na návrh OSPOD. Dítě lze tedy na základě PO umístit do zařízení pro výkon ústavní či ochranné výchovy nebo do pěstounské péče na přechodnou dobu. Soud musí jednat bezodkladně do 24 hodin. PO má charakter předběžný, je stanoveno na dobu 1 měsíce, popř. u pěstounské péče na přechodnou dobu na 3 měsíce a lze prodlužovat. Opatření by však nemělo přesáhnout dobu 6 měsíců kromě výjimečných případů. (zakonyprolidi.cz, 2013 [online])

Ústavní výchova

Nařizuje se na základě rozhodnutí soudu. Do tohoto typu výchovy jsou zařazeni nezletilí, jejichž výchova je vážně ohrožena nebo narušena. Příkladem je závažný důvod rodičů, kteří péči a výchovu nemohou zajistit. Jedná se takto v případě, kdy nebyla

nalezena jiná funkční opatření pro bezpečí dítěte. Úkolem soudu je v pravidelných intervalech posuzovat, zda se situace nezlepšila či není možné využít jinou variantu než ústavní výchovu. (Kaleja, 2013)

Ochranná výchova

Jedná se o jedno z ochranných opatření, uvedených v zákoně č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže. Soud nařizuje ochrannou výchovu z několika důvodů. Buď není o výchovu mladistvého náležitě postaráno či byla zanedbána, prostředí neposkytuje záruku náležité výchovy a nepostačuje uložení výchovných opatření. (zakonyprolidi.cz, 2003 [online])

3.2 Zařízení ústavní a ochranné výchovy

Kapitolu o zařízeních vykonávající ústavní výchovu můžeme považovat za stěžejní. Bakalářská práce se věnuje konkrétnímu zařízení tohoto typu, tím je dětský domov, jemuž bude věnována samostatná kapitola. Nejprve je vhodné popsat celý systém zařízení pro výkon ústavní výchovy.

Dle zmíněného zákona zde spadají dva typy školských zařízení. Ty jsou charakteru buď pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy. Dále se dají vymezit na zařízení zdravotnická a školská. Začleňuje se k nim ještě jeden typ péče, který spadá pod zákon č. 109/2002 Sb. a to je tzv. preventivně výchovná péče. Vykonávajícím zařízením je v tomto případě tzv. Středisko výchovné péče od roku 1991. (zakonyprolidi.cz, 2002 [online])

3.2.1 Zdravotnická zařízení

Tento typ zařízení vykonávající ústavní výchovu záměrně řadíme do kategorie zdravotnictví. Poznáme to díky zdravotnickému přístupu, personálu i prostředí. Pro děti nízkého věku je dle osobního uvážení vhodný tento charakter, neměl by však chybět lidský přístup pracovníků, empatie, smysl pro všestranný rozvoj dítěte.

Kojenecký ústav (Dětské centrum)

Tento typ zdravotnického zařízení poskytuje péči krátce od narození do 3 let věku dítěte. Jedná se o děti, kterým není umožněno vyrůstat v rodinném prostředí. A to z důvodu, že by výchova v původní rodině nevedla ke zdárnému vývoji dítěte. V těchto rodinách dochází k projevům týrání, zanedbávání, zneužívání; prostředí je sociálně nevhodné. Důvody se různě prolínají. (vterinapote.cz, 2013 [online])

Zařízení zajišťuje komplexní péči o dítě. Personál tvoří zdravotnický tým, ošetřovatelé, sociální pracovníce, psycholog. Pobyt zde je na dobu nezbytně nutnou a zákonní zástupci zde mohou dítě navštěvovat. (dc-ostruvek.cz, 2019 [online])

Je zde poskytováno zázemí pro setkávání rodičů s dětmi, popřípadě prostředí pro budoucí pěstouny či osvojitele. Pracovníci provádí diagnostiku, poskytují specializovanou rehabilitační, logopedickou, psychologickou a jinou péči. Jak si můžeme všimnout, díky obnově terminologie se postupně mění název z kojeneckého ústavu na dětské centrum a rozšiřuje se rozsah služeb. (dctyrlitek.cz, 2016 [online])

3.2.2 Školská zařízení

Školskými zařízeními pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy jsou: diagnostický ústav, dětský domov, dětský domov se školou a výchovný ústav. Nezletilí jsou zde umístováni na základě rozhodnutí soudu. Děje se tomu tak z důvodu ohrožení či narušení výchovy dítěte, v případě ústavní výchovy. Spáchá-li dítě mezi 12-15 rokem trest, který spadá dle trestního zákoníku do tzv. výjimečných trestů či soud uzná, že pro mladistvého mezi 15-18 rokem bude mít ochranná výchova větší význam než uložení trestu odnětí svobody, vykoná soud rozsudek o nařízení ochranné výchovy. (Hutyrová, 2013)

Dětský domov

Jedná se o zařízení poskytující pomoc dětem, které nemohou vyrůstat ve vlastní rodině a nebyla pro ně nalezena možnost umístění do náhradní rodinné péče. Děti netrpí závažnými poruchami chování, a proto mohou být vzdělávány v běžných školách mimo areál DD. (Janský, 2014) Tento typ zařízení ústavní výchovy je pro bakalářskou práci zásadní, proto je mu věnována samostatná kapitola.

Diagnostický ústav

Můžeme popsat jako instituci, která je pro děti a mládež dočasným stanovištěm. Zařízení vykonává funkci diagnostickou, výchovně vzdělávací, terapeutickou, organizační, metodickou a koncepční. Diagnostický ústav (dále jen „DGÚ“) provádí potřebnou diagnostiku a vytváří dítěti tzv. individuální výchovný plán. Pracovníci se tak starají o děti, které nemohou aktuálně žít se svou rodinou nebo v daném zařízení pro výkon ústavní výchovy (z různých příčin, problém na straně rodiče či dítěte) a projednává se, kam dítě umístit. Přemísťujeme jej po komplexním vyšetření pobytu v DGÚ do DD, Výchovného ústavu, Střediska výchovné péče či do jiného zařízení náhradní výchovné péče. DGÚ se rozděluje organizačně na výchovné skupiny s počtem 4 - 8 dětí.

Celkově se zařízení rozdějuje na (Pacnerová, Kupcová eds., 2012):

- diagnostické pracoviště;
- výchovně vzdělávací pracoviště;
- pracoviště sociální práce;
- záchytné pracoviště.

Dětský domov se školou

Do tohoto typu ústavního zařízení se zařazují děti se závažnými poruchami chování. Jedná se o věkovou kategorii od 6 let věku až po dokončení povinné školní docházky. Kvůli zákonné povinnosti navštěvovat školu a zároveň zákazu svévolně opustit zařízení, bývá škola zřizována přímo v daném areálu DD se školou. (Janský, 2014)

Jako pracovníci jsou zde zaměstnání speciální pedagogové se specializací etopedie, psychologové, terapeuti, sociální pracovníci, pedagogové, vedení ústavu a další doplňující personál. Kromě specializovaných činností zaměřených na nápravu poruch chování, diagnostiku, zde mohou děti využít volnočasové nabídky aktivit, věnovat se koníčkům. (ddsjirikov.cz, 2014 [online])

Výchovný ústav

Zařízení poskytující výchovu pro děti ve věku 15 - 18 let, ve zvláštních výjimkách po prodloužení do 19 let věku. Péče probíhá o děti se závažnými poruchami chování a emocí. Účelem je předcházet či eliminovat negativní projevy v chování dítěte. Cílem je vytvořit bezpečné prostředí pro rozvoj a potřeby dítěte. Zásadním úkolem je podporovat patřičné vzdělávání a snažit se jedince připravit co nejvíce pro začlenění do společnosti. (vuvm.cz, 2015 [online])

Středisko výchovné péče

Můžeme charakterizovat jako zařízení, které spadá do dvojího druhu péče. Za prvé se jedná o školské zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy, řadící se pod zákon č. 109/2002 Sb. Zároveň zde popisujeme instituci věnující se preventivně výchovné péči. Sjednocením zmíněné péče můžeme vyvodit zaměření SVP. Péče se soustřeďuje na předcházení vzniku a rozvoje negativních projevů chování dětí, zároveň na hledání příčin již vzniklých poruch chování. Pracovníci se snaží pozitivně ovlivnit sociální projev a celkově směřovat ke zdravému vývoji osobnosti dítěte. (nuv.cz, 2019 [online])

Při konkrétním uvedení máme na mysli známky nerespektování autority, agresivní projevy, potíže ve škole, chorobné lhaní, krádeže, experimentování s návykovými látkami, problematické vztahy s vrstevníky, s rodinou a jiné. Se zmíněnými problémy střediska výchovné péče (dále jen „SVP“) zkontaktuje buď samotný rodič, či může zařízení upozornit škola, OSPOD. SVP poté po vzájemné domluvě situaci zhodnotí a nabídne nejefektivnější formu péče. Nabízí se buď ambulantní forma, kdy docházíme do zařízení či pobytová (internátní) služba, kdy je dítěti (klientovi) naplánován pobyt ve středisku hrazený zákonnými zástupci dle částky stanovené zákonem. (svp-domazlice.cz, 2013 [online])

4 Dětský domov

Dětskému domovu náleží samostatný teoretický úsek. Kapitola je důležitou součástí práce, protože z ní vycházejí důležité faktory pro zkoumané téma volnočasových aktivit a celkově volného času, u dospívajících umístěných v DD. Činitelů působících ze strany DD je více, podkapitoly se věnují některým z nich. Kapitola je celkově pojata pro prezentaci tohoto typu zařízení. Nalezneme zde témata, zabývající se etiologií umístění dítěte do zařízení, poskytovanou péčí, specifiky práce s dětmi, trávením VČ.

Dětský domov lze popsat jako školské zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy. Zřizovatelem je tedy MŠMT, které zhodnocuje potřebu zřizovat či rušit jednotlivé DD v daném krajském celku. Péče v DD se zaměřuje na nezletilé, zpravidla ve věku od 3 do 18 let. Výjimku tvoří osoby soustavně se připravující na budoucí povolání, a to tím, že studují střední odbornou, střední, vysokou školu či jinou formu navazujícího vzdělávání. V případě studia mohou již dospělí klienti využít maximální délku pobytu s věkovou hranicí 26 let. (zakonyprolidi.cz, 2002 [online])

4.1 Příčiny umístění dítěte do dětského domova

Při zamyšlení můžeme dojít k názoru, že důvody umístění dítěte do DD mohou být rozmanité, nejednoznačné. Můžeme si je představit jako multifaktoriální soubor ovlivněný vnějšími i vnitřními vlivy. Lze dodat, že při zjišťování příčin, musíme být důslední. Konkrétně se nesmíme nechat ovlivnit prvním, povrchovým dojmem. Například: „*rodiče dítěte jsou nevléčitelní alkoholici, proto skončilo v péči DD*“. V tomto případě lze navrhnout, že musíme prozkoumat, proč se stali závislými. Můžeme dojít k neprozkoumané části ledovce, která skrývá celou strukturu důvodů, proč to došlo až tak daleko. V dalších podkapitolách si uvedeme konkrétní příčiny odebrání dítěte z rodiny.

4.1.1 Syndrom CAN

Syndrom CAN² bývá definován jako: „*Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte*“. Popisován jako multifaktoriální sociálně patologický jev. (Bechyňová a kol., 2007, Úvod)

Už jak vyplývá z definice, můžeme říci s jistotou, že tento jev je pro zdravý vývoj dítěte nepřijatelný. Příčiny vzniku jednotlivých složek syndromu jsou různé. Můžeme

---

²z angličtiny - Child Abuse and Neglect

si uvést ke každému z nich konkrétní příklady.

Týrání

U týrání se jedná o nezvládnutou agresi k dítěti z mocenských příčin. Dalšími mohou být socio-ekonomické faktory, kterými se myslí nezaměstnanost rodičů, chudoba, nevhodné bydlení a jiné. Týrání se odborně vnímá jak aktivní (fyzické ubližování), tak pasivní (nedostatek uspokojování potřeb dítěte). (Matějček a kol., 1995)

Zanedbávání

Nedostatek péče, který vede k ohrožení dítěte na životě či zdárném vývoji. To je charakteristika zanedbávání. Autoři jej popisují v praxi jako: „*Soubor nepříznivých příznaků v nejrůznějších oblastech stavu a vývoje dítěte a jeho postavení ve společnosti, v rodině především*“. (Pemová, Ptáček, 2016, s. 26)

Zanedbávání může mít několik podob, jednou z nich je neuspokojování základních potřeb (nevhodná strava, oblékání či zdravotní péče). Dále ponechání dítěte bez dozoru v ohrožujících situacích či zanechání dítěte vlastnímu osudu, ohrožujícímu jeho tělesný a citový vývoj. (Turnovská, 2011, [online])

Zneužívání

Matějček a kol. prezentuje ve své knize definici zneužívání, popsanou Radou Evropy z roku 1992 takto: „ ...jedná se o nepatřičné vystavení dítěte sexuálnímu kontaktu, činnosti či chování. Zahrnující jakékoliv sexuální dotýkání, styk či vykořisťování kýmkoliv, ... “. (Matějček a kol., 1995, s. 72) Ve stejné publikaci se objevuje rozdělení sexuálního zneužívání na bezdotykové a dotykové. Pro představu bezdotykového je uváděn příklad setkání se s exhibicionisty, pornografické videozáznamy a jiné. (Matějček a kol., 1995)

Jako ukázka prevence zneužívání a zanedbávání v zahraničí poslouží příklad z USA (Spojené státy americké). V USA se provádí intervence v rámci tzv. „home-visitors programs“. Tento program se zaměřuje na rodiny, které potřebují materiální, psychologickou či edukační pomoc. Odborníci těmto rizikovým rodinám pomáhají s pracovním uplatněním, s posilováním rodičovských kompetencí či se zvládáním stresu. Hlavním záměrem je zabezpečit děti a jejich správný vývoj. Pokud již nefunguje prevence, musí se ve vážných případech zakročit k donucovacím prostředkům či k trestnímu stíhání. Billings (In Shaffer, 2002)

4.1.2 Funkčnost rodiny

Osud dítěte zásadně ovlivňuje míra funkčnosti pečující rodiny. Zaměříme se na kritéria, příčiny a možnosti pomoci pro rodiny, jež se staly nefunkčními. Není hezké nálepkovat péči, ať už jako nefunkční, dysfunkční, afunkční či podobnými termíny, bohužel tento stav nelze opomenout. Lze říci, že takový status není doživotní. Za pomocí podpory rodiny, blízkých či odborníků je možné na situaci zapracovat.

Dunovský in Matoušek vytvořil schéma s kritérii hodnotícími funkčnost rodiny. Abychom mohli zjistit, na jaké faktory se zaměřit, autor sestavil několik bodů:

- složení rodiny - úplná / neúplná / náhradní;
- stabilita rodiny - pevná / narušení / rozvrácená;
- osobnost rodičů - patologická / společensky adaptovaná;
- zájem rodičů o dítě - opravdový / formální / nenávidný;
- péče rodičů o dítě - velmi dobrá / uspokojivá / traumatizující;
- další.

Dunovský (In Matoušek, 2014, s. 17)

Příčiny tvoří celý souhrn životních situací. Je jimi např. nízký společenský status, špatné podmínky bydlení, nedostačující příjem rodiny, dlouhodobá nezaměstnanost, omezené komunikační dovednosti rodičů, intelektová úroveň rodičů a jiné. (Konvičková, 2011)

Portál ministerstva práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) popisuje péči pro výše zmíněný typ rodin. Nazývá ji v sociální sféře jako tzv. sanaci rodiny. Myslí se tím: „*jeden z nástrojů podpory rodičů, kteří péči o své děti zvládají obtížně.*“. Tuto pomoc poskytují odborní sociální pracovníci ve spolupráci s rodinnými terapeuty, psychology, speciálními pedagogy. (MPSV, 2008 [online])

Pro shrnutí této kapitoly poslouží informace, že se jedná o děti, jejichž rodiče se o ně neumí, nemohou nebo nechtějí postarat. (spo-jmk.cz, 2019 [online])

4.2 Poskytovaná péče v DD

DD je povinen podle zákona poskytovat dítěti stravu, ošacení, ubytování, učební pomůcky a potřeby. Také se zavazuje uhradit dítěti nezbytné náklady na vzdělávání (poplatky, školní výlety, jízdné), náklady na léčení (léky, lékařské poplatky). Navíc DD může hradit náklady na rekreaci (rekreační pobyty, permanentka na bazén, kroužek), také poplatky spojené

s kulturním vyžitím a cestovné k blízkým osobám (k rodině, spolužákům, hostitelské rodině) (Křepský, 2016)

Výše byly zmíněny slova ředitele DD v Olomouci. Tyto věty lze doplnit o vlastní názor. Chovancům DD je poskytována veškerá péče. Její míra se může lišit u jednotlivých zařízení podle finančních možností. Za DD Olomouc možno říci, že je dětem vše po této stránce perfektně zajištěno. Mělo by se více pracovat s dětmi a to v ohledu docenění tohoto komfortu. Je dobré naučit je, ne jen dary přijímat, ale také darovat. Při nezvládnutí tohoto pedagogického úkolu může docházet k nesamostatnosti dětí, zkresení vnímání pomoci, ztráta schopnosti být průbojný, být zodpovědný.

4.3 Organizační struktura zařízení

Organizační struktura DD rozděluje děti do již zmíněných rodinných skupin (dále jen „RS“). Tu tvoří nejméně 6 a nejvíce 8 dětí. Většinou to bývá dohromady různého věku a pohlaví, sourozenci se zařazují do stejné rodinné skupiny. DD může v jedné budově zřídit minimálně dvě a maximálně šest RS. (zakonyprolidi.cz, 2002 [online])

Celkovou agendu pracovníků tvoří speciální pedagogové, asistenti pedagoga, psycholog, ekonomický sektor - sociální pracovnice, ředitel, zástupce ředitele, vedoucí vychovatel a další nemálo důležitý personál jako uklízečky, údržbář, kuchařky. Může se trochu lišit od jednotlivých zařízení.

4.3.1 Pedagogičtí pracovníci

Největší podporu v DD pro dítě zajišťuje vychovatel, který spadá do tzv. rodinné skupiny, ve které se dítě nachází, dále psycholog, ředitel zařízení a popřípadě další vychovatelé z jiných RS. V tomto ohledu můžeme tvrdit skoro s jistotou, že záleží na volbě dítěte, za kým bude chtít jít v případě osobního problému. Záleží, s jakým pracovníkem si nejvíce rozumí, kterému z vyjmenovaných se svěří.

Vlastní výchovná činnost vychovatele by se měla držet několika principů. Vychovatel by se měl snažit, aby se děti plně zapojily a byly dostatečně motivovány, dbá na přiměřenost aktivit, vliv na hodnotovou orientaci. Aktivity výchovné činnosti se dají rozdělit na: volnočasové, sportovní a zájmové / tréninkové, na rozvoj sociálních kompetencí / vzdělávací / terapeutické a reedukační akt./ akt. komunitní a režimové terapie. (Pacnerová, 2012)

Z hlediska legislativy by měl být vychovatel v DD kvalifikován jako speciální pedagog, zaměřený na vychovatelství. Odborné oprávnění k tomu získá absolvováním vysokoškolského vzdělávání ve stupni bakalářském či magisterském. Po absolvování

by měl být schopen vykonávat přímou výchovnou a speciálněpedagogickou činnost. (zakonyprolidi.cz, 2004 [online])

4.3.2 Specifika práce s dětmi z DD

Děti zde umístěné mohou procházet různými krizovými obdobími, depresemi, pocitem nedocenění, vysokou potřebou strhávat na sebe pozornost a dalšími stavy, se kterými je potřeba pracovat. Proto je kladen důraz na vzdělání vychovatelů, kteří by měli mít nejlépe vystudovanou speciální pedagogiku, která se věnuje mimo svou šíři zaměření, také osobám s psychosociálním ohrožením a narušením, nejlépe v rámci vědní disciplíny etopedie.

Specifika projevů dětí v ústavní výchově jsou různorodá. Můžeme říci, že některá jsou pro ně více typická, než pro děti z běžné rodiny. Jedním názorem je, že více testují hranice a limity. Je pro nás tedy stěžejní umět nastavit pravidla (odměny, sankce). Další obtížnou složkou jsou tzv. maladaptivní vzorce chování, neboli nepřizpůsobivé, sociálně nežádoucí. Mohou se promítat projekce minulé zkušenosti, které si dítě nese s sebou do aktuálních situací. Měli bychom opatrně směřovat k možnosti změny, reflexe a k přehodnocení náročné situace. (Pacnerová, 2012)

4.4 Možnosti trávení volného času v DD

Děti umístěné v DD fungují v běžném režimu škola, příprava do školy, popřípadě brigáda, a když jsou již tyto povinnosti splněny, je potřeba se dětem a mládeži věnovat a naplnit jejich volný čas co nejlépe, nebo je naučit, jak trávit VČ sami.

Každý domov nabízí vyžití VČ pro děti dle svých možností, a proto na konci práce naleznete výzkum volnočasových aktivit mládeže z DD v oblastním celku Olomoucko a jeho popis, co lze v této problematice zkoumat a na jaká témata je zajímavé se zaměřit.

Když se nebudeme soustředit na materiální možnosti (sportovní potřeby, volnočasové místnosti a jiné), měl by se každý vychovatel umět dětem naplno věnovat i bez jejich využití.

Můžeme zde uvést obyčejné činnosti, kterým se všeobecně zapomíná v dnešní době věnovat, například: zazpívat si společně, vyrazit na pěší túru (třeba na ní i přespat v přírodě, naučit děti rozdělat si bezpečně oheň, vytvořit čtenářský kroužek, zajít vyvenčit pejsky v útulku, chytat kobylky) Tato úvaha je spíše otázka celkově dnešní doby, kdy i dětem v běžné rodině není věnován dostatek času a raději necháváme rodičovskou funkci zastupovat telefonem, tabletem, PC či jiným výpočetním výrobkem.

Při práci s volným časem, kterou vykonávají vychovatelé, hovoříme jako o tzv. pedagogickém ovlivňování volného času. V rámci něj bychom měli umožňovat

prostor pro odpočinek, dostatek pohybu v rámci rekreace, zábavu a možnost rozvíjet zájmy dítěte. Můžeme takto konat v rámci pravidelných i příležitostních aktivit, plánovat je organizovaně či spontánně. Všechny aktivity se nemusí konat v rámci DD a to z důvodu socializace. Proto děti podporujeme, aby se věnovaly volnočasovým činnostem i mimo zařízení a to např. v rámci Domova dětí a mládeže, školy, základní umělecké školy či v prostorách jiného zařízení či venkovního areálu. (Bendl a kol., 2015)

Existují také organizace, které se spolupodílí na trávení VČ dětí, mládeže z DD. Reprezentují je občanská sdružení, např. Dejme dětem šanci, Dobré místo pro život. Dále Federace dětských domovů, Nadace Terezy Maxové a další. Co se týká nákladů na volný čas, je dětem poskytována finanční pomoc přímo od DD. Možným příspěvkem může být pro studující stipendium, které obsahuje položku volný čas. Významnými nadacemi jsou v tomto případě např. Nadace Livie a Václava Klausových či Výbor dobré vůle. Ředitelé jednotlivých DD mají také možnost navázat kontakt se sponzory, kteří by finančním darem či uspořádáním VČ akce děti podpořili.

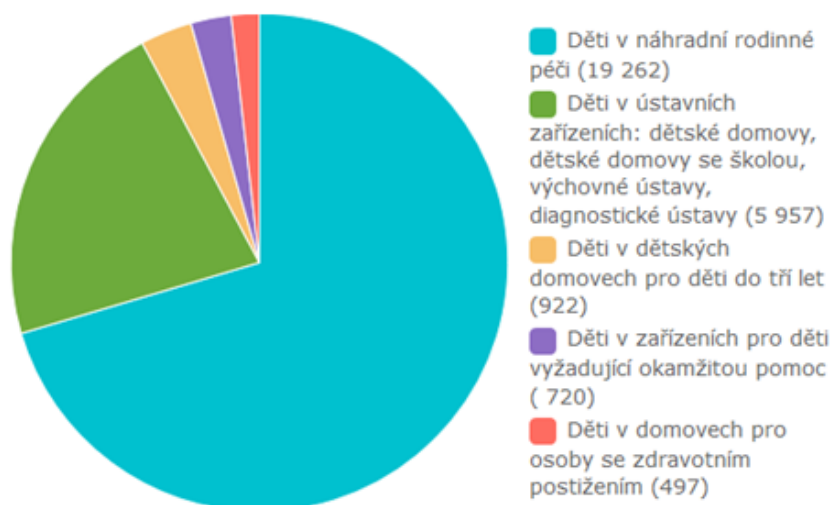
Abychom si mohli vytvořit představu o volném čase dětí z DD v celé republice, můžeme nahlédnout do zatím jediného, oficiálního média v České republice. Tímto publikačním počinem se stal časopis a k němu vytvořená webová stránka s názvem Zámeček. Jednotlivé DD zde zveřejňují VČ činnost dětí a to např. soutěže, turnaje, výlety, koncerty, kulturní akce, rukodělné práce a mnoho dalších. Pro zajímavost zde nalezneme rozhovory s dětmi opouštějící DD, životní příběhy a jiné. Celou tvorbu zajišťuje sdružení Duha. (zamecek.net, 2013 [online])

4.5 Deinstitutionalizace ústavní výchovy

Lze v této souvislosti reagovat na dokument Rady vlády pro lidská práva z roku 2016. „*Vizií představitelů rady bylo postupně zrušit umístování dětí mladších 7 let do ústavů*“, jak zmiňují. Jako návrh pro náhradní rodinné prostředí, chtěli představitelé využít tzv. profesionální pěstouny. Paní předsedkyně Federace dětských domovů ČR však oponovala názorem, že by bylo rozumnější podporovat dlouhodobou pěstounskou péči. (Trachtová, 2016 [online])

V tomto názoru můžeme s paní předsedkyní Koubovou souhlasit. Jako připomínku lze říci, že tento proces neumístování dětí do zařízení ústavní či ochranné výchovy, bude buď velmi zdlouhavý či neuskutečnitelný. Děti v DD ve věku do 7 let je stále dost, vůči neúměrnému zájmu o pěstounství, adopci či jinému druhu náhradní rodinné péče. Pro děti, které nemají kam jít, ať už z důvodu ztráty bydlení, nepřiměřené životní úrovně, syndromu CAN apod. je ústavní péče záchranou.

Jako doplnění si můžeme prohlédnout graf, reprezentující rozložení dětí vyrůstajících mimo svou rodinu z roku 2017.

Graf 1: Děti vyrůstající mimo biologickou rodinu(knihovnanrp.cz, 2017 [online])

Nejvíce dětí se nachází v části náhradní rodinné péče (pěstounství, osvojení, poručenství), což je dobrý ukazatel na snahu pracovat na tom, aby bylo co nejméně dětí umisťováno do zařízení pro výkon ústavní výchovy. Hned v dalším pořadí se tedy nacházejí děti v zařízeních ústavní výchovy. Což je stále podstatná část grafu, ale určitě bylo ve všech případech o osudu dítěte vše důkladně prošetřeno.

5 Mládež a její specifika

Pro závěrečnou kapitolu teoretické části bylo zvoleno téma mládeže z pohledu vývojové psychologie a příbuzných disciplín. Dospívání je zde popsáno z hlediska vývojových období a teorií vývoje osobnosti. Jako doplnění slouží téma sebepojetí a motivace dospívajících. Kapitola je vhodná z důvodu souvislosti s vybranou cílovou skupinou pro tuto bakalářskou práci.

5.1 Charakteristika vývojového období

Jedná se o vývojové období od 11 do 20 let, hovoříme o specifickém životním úseku, který má své typické znaky a význam. Můžeme jej charakterizovat jako období plné přehodnocování, hledání, proměn sebe sama se snahou zaujmout přiměřené sociální postavení. Výrazným rysem bývá např. snaha odtrhnout se od dětství a získat co nejvíce práv a svobody. S přijutím povinnosti a zodpovědnosti je to však horší. Autorka zmíněného textu rozděluje období dospívání na dvě části. (Vágnerová, 2012)

5.1.1 Raná adolescence

První věkový úsek nazývá ranou adolescencí, jiným způsobem zvanou také pubescence. Věkově je vymezena od 11. do 15. roku. V této vývojové fázi si všimneme změny způsobu myšlení a to více k abstraktnímu uvažování. Dále dochází ke změnám v emočním prožívání, způsobenému hormonální proměnou. V tomto období jsou pro dospívající velmi důležitá přátelství, první lásky, experimentování a to v doprovodu zevnějšku, specifického životního stylu, zájmů, hodnot apod. Mezníkem je ukončení povinné školní docházky a tím směřování k dalšímu stupni profesního zaměření. (Vágnerová, 2012)

5.1.2 Pozdní adolescence

Lze vymezit od 15 do 20 let, je to však individuální v oblasti psychické a sociální. V tomto období nastává celková psychosociální proměna. Důležitým mezníkem, je zde ukončení profesní přípravy a přechod do zaměstnání nebo pokračování na vyšší stupeň studia. Dochází k rozvoji vztahů, zejména těch partnerských. Důležitým posunem je aktivnější přístup k seberealizaci a vědomí samostatného života. (Vágnerová, 2012)

5.1.3 Postpuberta

Autorka Cenková vymezuje ve své publikaci období tzv. postpuberty. Charakterizuje jej jako nejsložitější část vývoje, která je na hraně dětství a dospělosti. Vyrovnavání se s náročností změny mohou doprovázet různé projevy vzpoury a to např. zhoršení školního prospěchu, útoky z domova, pozdní návraty domů, upouštění od dobrých návyků, snaha změnit výrazně svůj zevnějšek a jiné. My, jako rodiče, vychovatelé, pedagogové musíme období postpuberty zvládnout co nejlépe. S dospívajícím dostatečně mluvit, najít si společný čas, ale zároveň nastavit dostatečné hranice, co jsme ještě schopni tolerovat a co už ne. (Cenková, 2010)

Pedagogický slovník rozlišuje dva pojmy, které nelze zaměnit. Jako první popisuje termín „mládež“ = sociální skupina, která má charakteristický způsob chování a myšlení, jiný systém vzorů, norem a hodnot. Věkově je vymezena přibližně od 15 do 25 let, neplní již roli dětí, ale společnost ji nepřiznává do kategorie dospělých. Oproti tomu stojí pojem "mladistvý", což je termín z oblasti práva a kriminologie, dle trestněprávní úpravy se jedná o člověka od 15 do 18 let, který má sníženou trestní odpovědnost. (Průcha, 2013, s. 157-158)

5.2 Sebepojetí dospívajícího

Jako bylo výše zmíněno, náročné období dospívání do dospělé verze sebou nese změny fyzické i psychické. Někdy považujeme potíže dospívajícího za banální, s přehnanými reakcemi, ale naším zlehčováním ničemu nepomůžeme. Naopak si můžeme zavřít pomyslnou bránu, kdy se nám adolescent již nebude chtít s ničím svěřit a bude vše řešit dle jeho uvážení.

S vývojovými změnami úzce souvisí vnímání sebe sama. Existuje několik teorií zkoumajících formující sebepojetí. Jednou z nich je tzv. „fenomén zrcadlového Já“. Lze vysvětlit tak, že sociální okolí je v dospívání jakési zrcadlo. Jeho odraz můžeme vnímat jako představy, jak působíme na druhé, dále jak nás druzí hodnotí a poslední, jak se o nás ostatní vyjadřují. Okolím se myslí nejvíce vrstevníci, spolužáci. Změny v sebepojetí nastávají kvůli směřování ke zralému „Já“. Je to individuální u každého jedince. (Obereignerů a kol., 2017)

Jsou prokázány typické projevy sebepojetí. Jedním z nich je nadměrná kritičnost, přecitlivělost a vztahovačnost. Dále emoční nevyrovnanost, která se sebou pojí nižší sebeúctu a sebehodnocení. Mění se celkový subjektivní pohled na sebe. Aby dospívající takovou zátěž zvládl, může se uchýlit k obranným strategiím. Pro příklad existuje tzv. „mechanismus kyvadla“, kdy se dospívající občas navrací k dětskému chování.

Pokud již zátěž nezvládá, může se projevit sestup až na nižší vývojové stádium. Nejčastějším mechanismem však bývá „únik do fantazie“, směřující k odpoutání se od reality. (Vágnerová, 2012)

5.3 Motivace dospívajících v oblasti VČ

Jedním z nejdůležitějších faktorů pro kvalitní trávení volného času je dostatečná motivace a osobní vůle. Dnešní doba se vyznačuje velkým množstvím možností, jak využít VČ, bez osobního zájmu však ztrácíme veškeré nabídky. Můžeme tvrdit, že dospívající bychom měli vést k osobní snaze prožít svůj VČ aktivně.

Jak uvádí psycholog B.F. Skinner: „*Mnoho mladých lidí nemá žádný významný zájem a je třeba klást větší důraz na to, že je důležité je podporovat v zájmových aktivitách, nejlépe mimo prostředí, ve kterém se každý den pohybují. Směřovat je tak k rozvoji sociálních a rekreačních dovedností. Podpora těchto aktivit by měla být specifickou součástí plánu péče pro jednotlivé mladé lidi a děti.*“ Skinner (In Gilligan, 2001, s. 43)

Abychom adolescenty zvládli naučit trávit volný čas s nadšením a radostí z opakovaného zážitku, bude pro nás nutností umět pracovat s motivací.

Motivace celkově slouží ke vzbuzení, udržení a k realizaci psychické energie člověka. Vychází buď z vnitřních či vnějších podnětů. Vnitřními se myslí naše potřeby, např. chci si jít koupit časopis; vnější jsou ovlivňovány ostatními lidmi, např. učitelem, rodiči.

Správně užitá motivace směřuje k zájmu učit se něco nového, vytvořit si pozitivní sociální vztahy, zdokonalovat se. Pro dobrou motivaci dospívajících bychom je měli umět pochválit, být dobrým vzorem; vybírat vhodné aktivity, ve kterých dospívající vyniknou, nesrovnávat je s ostatními, podpořit je naší účastí např. na soutěži. (Zelinová, 2012)

Pro doplnění lze nahlédnout na pravdivý názor. Plamínek in Šmahaj zmiňuje: „Motivovat znamená nejen brát, ale také dávat. Aby tohle bylo možné, aby motivace nebyla ponížena na pouhou manipulaci, musíme zájmy druhých lidí chápat, rozumět jim ...“ Plamínek (In Šmahaj, 2015, s. 27)

S názorem p. Plamínka můžeme naprosto souhlasit. Nelze, ať už dospívajícímu, tak dítěti podsouvat naše představy o tom, čemu by se měl věnovat. Neohlížet se na opravdový zájem jedince by mohlo vést k negativním dopadům. Dokážeme si mezi ně určitě zařadit nechuť k činnosti, psychosomatické potíže, úzkost z neúspěchu apod.

5.4 Teorie vývoje osobnosti se zaměřením na dospívání

Pro srovnání vývoje osobnosti nám poslouží dva názory velikánů psychologie. Jsou jimi Erik H. Erikson a Abraham H. Maslow.

5.4.1 Psychosociální teorie

Hlavním znakem této teorie je zájem o sociokulturní činitele, které mají zásadní vliv na osobnost jedince. E.H. Erikson se vyjadřuje k období adolescence jako k zápasu o identitu. Vzorci identity podle něj vyplývají, za prvé z potvrzování a vyvrácení původních dětských ztotožnění, a za další ze sociálních procesů, s nimiž se adolescenti aktuálně identifikují. Může dojít k tzv. „*zmatení identity*“, což je pro jedince formující zkušenost, se kterou se zvládne vyrovnat. Teorie se také zabývá vyrovnáváním se se sociální rolí adolescenta. Přičemž může dojít k věrnému přijetí role nebo k úplnému opaku odmítnutí a bojování s ní. (Erikson, 2015)

K rolové problematice E.H. Erikson popisuje také tzv. osm životních období, které nazývá jako „*Osm věků života*“. V každém období bychom podle něj měli projít určitou krizí, splnit vývojový úkol. To, jak se nám podaří stádium zvládnout, má následný vliv na naši osobnost. Jako příklad nám poslouží páté stádium probíhající v období puberty - adolescence. Autor jej nazývá „*Identita proti konfuzi (zmatenosti) rolí*“. Jako doplnění k výše zmíněným rolím popisuje Erikson mysl adolescenta jako ve stavu tzv. „*moratoria*“ neboli odkladu, a to se nachází mezi dětstvím a dospělostí. Měli bychom proto být pro dospívající oporou. (Metalová, 2014, [online])

5.4.2 Holistická teorie

Význam holistické teorie tkví v celistvosti, úplnosti. Za podstatné považuje autor psychosomatické sjednocení a jedinečnost každého člověka. Jedním z představitelů je Abraham H. Maslow. Hlavními body teorie je základní lidská motivace, intrapersonální růst jedince a nejvíce výrazná - pyramida lidských potřeb. (publi.cz, 2019 [online])

Zmíněná pyramida potřeb a hodnot je dle autora rozdělena od těch nejvíce zásadních až po vyšší stádia. Jednotlivými stupni procházíme postupně, ale na rozdíl od vývojových období podle Eriksona se stádia mohou různě prolínat a k některým potřebám se budeme v průběhu života navracet. Celoživotní nutnou potřebou je nejnižší stupeň: „*Základní tělesné a fyziologické potřeby*“. V souvislosti s obdobím adolescence bude nejvíce výrazná třetí pozice, která obsahuje potřebu sounáležitosti a lásky. (Maslow, 2014)

Obrázek 1: Maslowova pyramida lidských potřeb (wikimedia.org, 2017 [online])

PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část slouží jako navázání na předchozí teoretický úsek. Na základě tématu „*volnočasových aktivit u mládeže z DD na Olomoucku*“ bylo naplánováno výzkumné šetření v této oblasti. Cílem bylo zjistit a popsat možnosti volnočasových aktivit u této cílové skupiny. Na podkladě kvantitativního výzkumu byl vytvořen dotazník se třemi sekcemi obsahující: vícedenní výlety, volnočasové aktivity v daném městě, zázemí a vybavení DD. Pro interpretaci získaných dat slouží grafické a písemné znázornění výsledků dotazníku porovnávané s výzkumnými předpoklady stanovenými před začátkem šetření. Kromě již zmíněného, je charakterizován výzkumný vzorek z hlediska věku, DD a regionálního zařazení.

Při zkoumání výsledků šetření je vhodné upozornit na případné zkreslení dané problematiky. Jako důvody lze uvést subjektivitu respondentů, která ovlivňuje výběr odpovědí. Autorka práce a výzkumného šetření zkoumá záměrně tento autentický názor na vybrané téma. Záleží jí tedy na pohledu dospívajících, jak jsou oni spokojeni s organizací VČ, vybaveností zařízení a celkově s prostředím DD a jeho okolí.

Na vyzkoumanou praktickou část by bylo možné navázat tematicky blízkým výzkumným šetřením. Mohlo by se dle autorky, věnovat např. pohledu pedagogických pracovníků (vychovatelů) na téma volného času v DD. Prozkoumat by se dal reálný zájem dětí o nabízené aktivity, specifikace práce ve VČ, postřehy a návrhy na zlepšení kvality VČ v zařízení a jiné.

6 Metodologie výzkumného šetření

6.1 Kvantitativní výzkumné šetření

Autorka práce se věnovala metodě výzkumného šetření, která je zaměřená kvantitativně. Využila tedy kvantitativní metodu sběru dat - dotazník, který vytvořila na základě výzkumných předpokladů.

6.1.1 Definice a charakteristika

Kvantitativní výzkum je metoda standardizovaného vědeckého výzkumu, který popisuje jevy pomocí proměnných (znaků), které jsou sestrojeny tak, aby měřily určité vlastnosti. Výsledky takových měření jsou pak zpracovány a interpretovány. Klíčovými vlastnostmi kvality získaných dat jsou reliabilita (spolehlivost) a validita (platnost). (Punch, 2008)

6.2 Výzkumné předpoklady

Pro účely šetření byly stanoveny tři výzkumné předpoklady:

1. *Dětský domov se prokáže jako zařízení organizující vícedenní výlety v dostatečné míře a pestrosti.*
2. *Množství a struktura aktivit bude značně ovlivněna městem, kde DD sídlí.*
3. *Zázemí dětského domova poskytne prostor a materiální potřeby pro výkon koníčku.*

V prvním předpokladu se můžeme zaměřit na vnímání dětí týkající se vícedenních výletů. Myšleno víkendových, prázdninových, minimálně na 1 noc. Podle individuální potřeby můžeme nahlédnout na aktivitu jednotlivých DD, zda je interval a rozmanitost pro děti dostatečná. Tento předpoklad je zásadně ovlivněn finanční podporou od státních či nestátních subjektů. Může být v případě DD podpořen nadacemi, sponzory, projekty, soutěžemi či jinými alternativními možnostmi. Dle autorčina předpokladu bude DD poskytovat dětem dostatek trávení volného času mimo zařízení ve formě vícedenních výletů.

Druhý výzkumný předpoklad pojednává o vlivu okolního města DD na kvalitativní míru a strukturu aktivit. Zde můžeme předložit činitele ovlivňující výsledek a to: geografickou polohu a rozlohu, angažovanost obce, města na modernizaci a udržování kvalitního prostředí pro trávení volného času, počet a nabídku zařízení zabývajících se problematikou VČ, rozmanitost přírody a další faktory. Můžeme k tomuto dodat, že vliv

města, obce bude velmi zásadní pro nabídku aktivit a vhodného prostředí.

Posledním zkoumaným prvkem je míra vlivu DD na volný čas. A to z pohledu na poskytování dostatečného prostoru a materiálních potřeb pro zvolenou zálibu. Finanční stránka je zásadním faktorem, dále motivace dětí a druhy aktivit, které vykonávají. Můžeme uvést tezi, že DD se budou snažit pro děti vytvořit prostředí pro koníčky či dítěti doporučit některé ze zařízení VČ a uhradit mu dané lekce. Zařízení ústavní výchovy by však měly mít v zásobě alespoň základní vybavení - pro sport, výtvarnou výchovu, deskové hry. Vychovatelé by děti měli umět zabavit také bez nákladných pomůcek, díky pedagogickému vzdělání.

6.3 Metoda sběru dat

V praktické části výzkumného šetření byla použita standardizovaná metoda. Z nabízených možností byla vybrána metoda dotazníkového výzkumného šetření. Pro sestavení dotazníku bylo nutné stanovit tzv. výzkumné předpoklady. Měly význam předběžného hodnocení, které po ukončení šetření budou výsledky buď potvrzeny nebo vyvráceny.

Dotazník byl sestaven anonymně, pouze s uvedením pohlaví a věkové kategorie. Otázky, na které respondenti odpovídali, byly formulovány všemi variantami. Byly použity dotazy, jak zjišťovací s odpovědí ano/ne, tak doplňovací a také zcela otevřené s volnou tvorbou odpovědi.

Dotazník tvořily jednotlivé sekce tak, aby odpovídaly výzkumným předpokladům. První část dotazníku se věnuje vícedenním výletům. Respondenti jejich odpovědi hodnotili pomocí škály, např. při posuzování, jak často mají možnost s DD vyrazit na určitý typ výletu. Dále vybírali z již vytvořených odpovědí, kde si mohli zvolit buď jednu či více variant. Jednalo se o dotazy na průběh programu na výletech, kapacitu míst či porovnání zájmu o výlet v dětství a dospívání. Volnou tvorbou odpovědi mohli dospívající odpovědět např. na otázku, zda jim chybí nějaký typ výletu. Všechny dotazy směřovaly ke zjištění, zda jsou vícedenní výlety v DD pestré a plánované v dostatečné míře pro potřebu dospívajících. Druhou část šetření provázelo téma volnočasové aktivity ve městě. Myslela se tím lokalita, kde DD sídlí. Otázky směřovaly na nabídku zájmových kroužků, spokojenost s místními prostory pro trávení VČ, to se týkalo např. knihovny, koupaliště, parků, hřišť či cyklotras. Poslední dotaz sekce směřoval k nabídce moderních volnočasových činností, zda je nutné za nimi dojíždět, či jsou nabízeny v blízkém okolí města. Poslední úsek dotazníku se věnoval zázemí a vybavení DD. Respondenti vybírali převážně z nabízených možností. Zjišťovalo se, zda jsou dospívající spokojeni s

materiálními potřebami, prostorem pro výkon zájmové činnosti. Dále bylo zkoumáno, zda považují jako dostatečné cyklovybavení, sportovní náčiní pro zimní sporty, přístup k internetu. V závěru se respondenti měli vyjádřit k vybavení DD, týkající se společenských deskových her a vybavení vnitřního i venkovního areálu zařízení.

Otázky v dotazníku byly mířeny spíše pro subjektivní pohled respondenta. Minimum dotazů směřovalo k faktickým odpovědím. Autorka se při tvorbě snažila dbát na jednoduchost, přiměřenost k věkové skupině. Šetření probíhalo ve vytisknuté, papírové podobě dotazníku rozdaného do jednotlivých dětských domovů.

6.4 Charakteristika výzkumného vzorku

Dotazování probíhalo na zvolené téma práce: „*Volnočasové aktivity u mládeže z dětských domovů na Olomoucku*“. Zkoumaným vzorkem byly děti z DD od věku 15 do 18 let, které byly zařazeny v zařízení vykonávající ústavní výchovu. Jednalo se o DD Olomouc, Přerov, Litovel a Lipník nad Bečvou. Z každého domova byli vybráni vhodní respondenti, kteří se dobrovolně podrobili dotazování na jejich volný čas a vztah k DD, který jej ovlivňuje.

Otázky byly pokládány přímo vybraným dětem, pracovníci do šetření nijak nezasahovali. Proto je výzkum pojat s rezervou dětské subjektivity, která se v šetření projevila. Každý jedinec vnímá individuálně a má jiné nároky a potřeby na trávení volného času. Zároveň z pohledu vedení DD má každý domov jiné možnosti, které může dětem nabídnout. Druhým zásadním faktorem ovlivňujícím odpovědi je nadšení, motivace, chtíč ze strany dětí, kterým bývá předkládáno velké množství možností, ony je však ne vždy chtějí využít.

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 35 respondentů. Z DD Olomouc: 14, DD Přerov 7, DD Lipník nad Bečvou 2, DD Litovel 12. Jednalo se o 21 chlapců a 14 dívek. V dotazníku, viz příloha, můžeme nahlédnout do konkrétních otázek.

6.5 Interpretace získaných dat

Interpretace dat bude posloupně popisována dle výsledků jednotlivých sekcí dotazníku. Jedná se o sekci: Úvodní otázky, Vícedenní výlety, Volnočasové aktivity ve městě, Zázemí a vybavení DD. Postupně budou hodnoceny jednotlivé výsledky, u některých bude pro lepší přehlednost přiřazeno grafické znázornění.

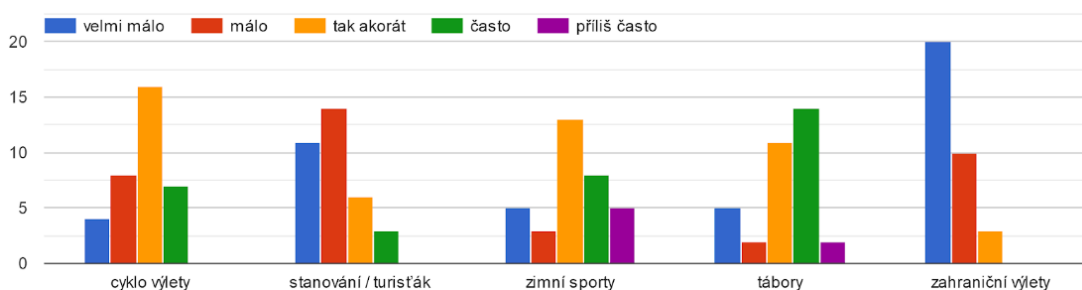

sekce: ÚVODNÍ OSOBNÍ OTÁZKY

1. Prvním méně zásadním výsledkem, je srovnání pohlaví zúčastněných. Převažuje mužské, v zastoupení 60 procent, dívky doplňují zbylých 40 procent.

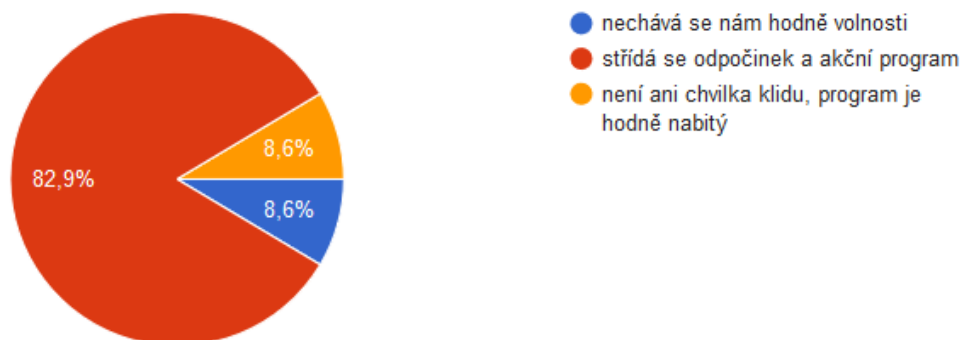
2. Nejvíce se výzkumu účastnili dospívající ve věku 16 let, po nich následovali patnáctiletí a dále na stejné pozici respondenti ve věku 17 a 18 let. Lze tak shrnout, že výzkumného šetření absolvovala nejširší možná věková škála i skoro vyrovnaný poměr pohlaví.

sekce: VÍCEDENNÍ VÝLETY

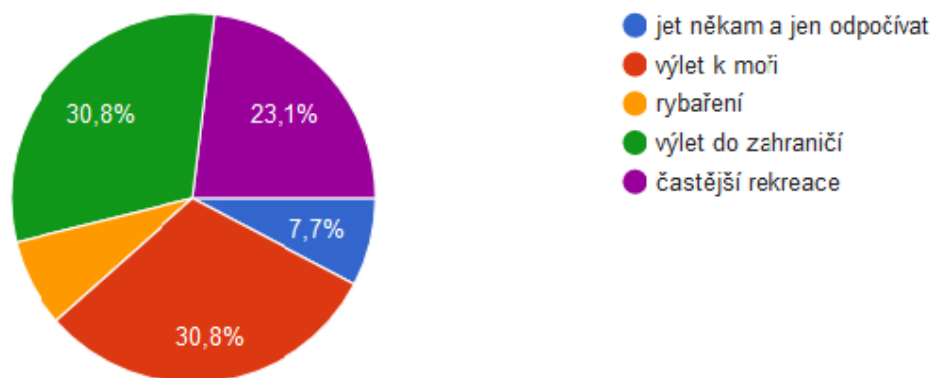
Graf 2: Četnost výletů s DD

3. Z grafu můžeme zaznamenat, že dospívající vnímají jako nejvíce časté „tábory“ z nabízených vícedenních výletů. To lze vysvětlit tím, že DD jich konkrétně v létě, pořádají opravdu dostatek. Děti z DD táborům jinak říkají DD akce, takže se jich převážně neúčastní lidé mimo zařízení (což nenaplnuje představu klasického tábora). Nejvýraznější je výsledek zahraničních výletů, které se konají v nedostatečné míře. V dotazníku se projevilo u 4 respondentů konkrétní přání, tím byl výlet k moři. Lze pochopit, vzhledem k naplněným kapacitám zařízení, ve srovnání s finančním rozpočtem. Dle autorky by bylo ideální alespoň jedenkrát za strávenou dobu v zařízení dítěti dopřát výlet do zahraničí, popř. k vysněnému moři. V míře „tak akorát“ vnímali dospívající cyklistické výlety a zimní sporty, což svědčí o zájmu DD zajistit dětem sportovní pomůcky. Skoro nedostatečným dopadl výsledek vícedenního výletu - stanování a turistiky. Otázkou je, zda se projevuje opravdový zájem o tyto akce, což je záležitostí také pro děti žijící u svých rodin.

Graf 3: Vybáženost programu na výletech

4. Dospívající zhodnotili vyváženost programu na výletech jako dobře rozloženou. Vychovatelé podle nich zajišťují jak odpočinek, tak akční program, týká se to 82,9 procenta odpovědí. Na procentuální úrovni se stejným procentem 8,6 byly vybrány zbylé dvě volby. Pod tímto menším procentem se nachází odpovědi, že se na výletech nechává, buď hodně volnosti, či není ani chvilka odpočinku. Autorka popisuje kladné hodnocení jako výsledek dobrého, pedagogického vedení volného času. Vychovatelé dokáží pro dospívající vytvořit vyvážený program.

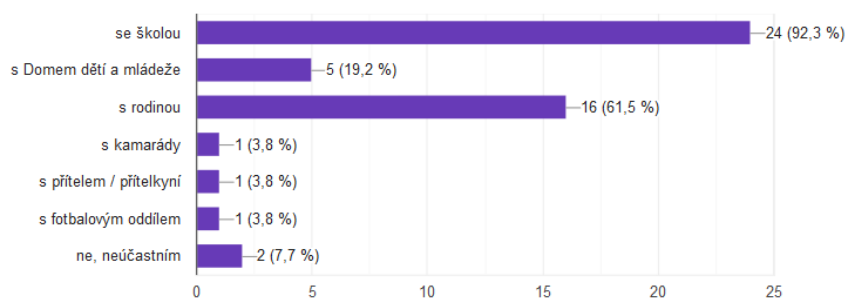

Graf 4: Přání a typy na výlety

5. V následující otázce byli respondenti dotázáni, zda-li existuje nějaký typ výletu, který jim v nabídce DD chybí. Odpověď týkající se zahraničí byla nadále prosazena společně s výletem k moři v celkovém procentu 61,6. Dále se projevil zájem o častější rekreace. Na posledním místě se umístily jednotlivé odpovědi se zájmem někam jet a jen odpočívat a výlet spojený s rybařením.

6. Bez grafického znázornění dotazník pokračoval zjišťováním, zda se respondenti dostanou na všechny výlety, na které by si přáli jet. Na výběr byly tři možnosti, nejvíce odpovědí s 57,1 procenty byla vybrána odpověď: „ano, dostanu se na všechny“, s

procentem 34,3 odpověď: „většinou ano, ale už se mi stalo, že jsem se někam nedostal/a“. S nejmenším procentem 8,6 „moc ne, je málo míst“. Lze shrnout, že DD se snaží dětem vyhovět a na zvolené akce je vzít. Zároveň při plné kapacitě zařízení či omezeném počtu míst v autě, lze porozumět, že ne vždy může být všem vyhověno. A existují akce, které jsou více žádané než jiné, např. vede je oblíbený vychovatel, koná se to v lákavé lokalitě či z jiných důvodů.

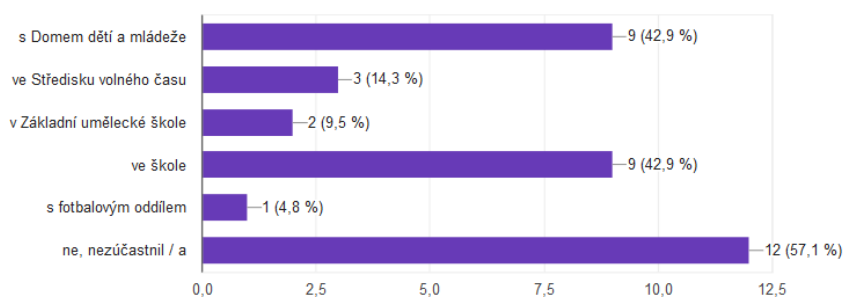

Graf 5: Možnost výletů mimo DD

7. Pod tímto grafem se nachází hodnocení otázky: „Účastníš se výletů mimo DD? (s kým)“. Bylo možné zaškrtnout více odpovědí. Respondenti se mimo DD účastní nejvíce výletů se školou v 92,2 procentech. Dále s rodinou v 61,5 procentech (16 respondentů), na třetím místě byla zaškrťována odpověď: „ne, neúčastním“. S nejnižším procentem byly zvoleny pro 3,8 procentech odpovědi: „s kamarády, s přítelem/kyní a s fotbalovým oddílem“. Lze dodat, že výlety se školou bývají často povinné, proto je jejich četnost tak vysoká. Zároveň je trochu překvapivé, že na dalším místě dospívající uvedli své rodiče. Což je velice kladným výsledkem, ukazujícím na fakt, že se rodiče o své děti zajímají, i když je nemohou mít ve své péči.

8. Posledním dotazem z této sekce dospívající odpovídali na otázku: „Když jsi byl/a menší, účastnil/a jsi se více společných výletů s DD, než nyní?“ Nejvíce procent získala odpověď: „ano, podstatně“ 36,4 procent. O pouhých 6,1 procent volili respondenti odpověď: „ne, teď jezdím více“. Díky tomuto výsledku, lze zhodnotit, že věková kategorie neovlivňuje zájem o výlety s DD. Ovlivňujícím faktorem, na který respondenti nebyli dotázáni, je jejich věk, kdy byli do zařízení umístěni.

sekce: VOLNOČASOVÉ AKTIVITY VE MĚSTĚ

Graf 6: Návštěva kroužků mimo DD

9. První dotaz ze sekce se týkal návštěvy zájmových kroužků mimo DD v daném městě. Bylo umožněno vybrat z více odpovědí. Nejvíce respondentů s 57,1 % odpovědělo, že se mimo DD zájmových kroužků neúčastní. Autorka tímto dodává, že by se snažila ještě o něco toto procento zvýšit, protože prostředí mimo DD, může být pro děti příjemnou změnou. Na dalších dvou pozicích se stejnými procenty 42,9, dospívající uvedli účast na volnočasových aktivitách v rámci DDM a ve škole. Následovala volba s 14,3 % , pod kterou je umístěno Středisko volného času. Předposlední navštěvovanou institucí se stala ZUŠ a na posledním místě fotbalový oddíl. Jinak celkově zhodnotit využití dostatečného výběru volnočasových institucí.

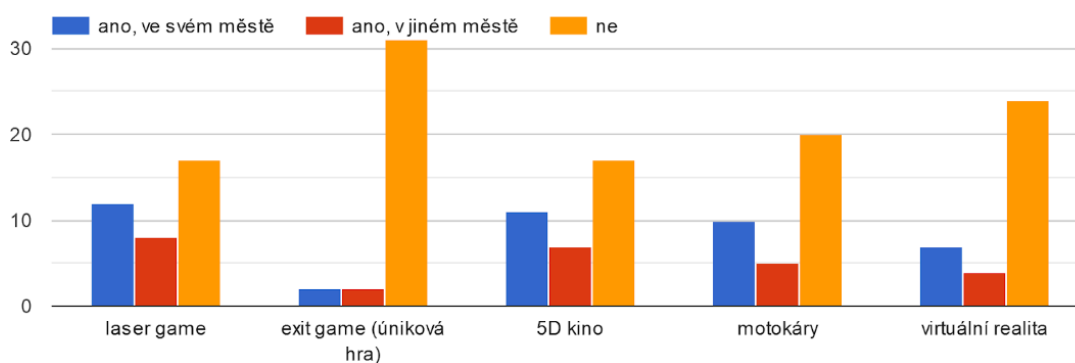
10. Bez grafického znázornění, byly vyhodnoceny odpovědi s konkrétními, vybranými kroužky, kterých se respondenti mimo DD účastní. Dva dospívající uvedli, že navštěvují zájmový kroužek - zumbu. Po jednom respondentovi byly vyjmenovány kroužky: florball, fotbal, vaření, dobrovolní hasiči, zpěv a další. Dospívající se účastní sportovních, kulturních, rukodělných a pohybových zájmových činností; což působí jako široké spektrum pro výběr mimo DD.

11. Na otázku, zda musí respondenti za zájmovými činnostmi dojíždět mimo jejich město, odpovědělo 85,7 %, že nemusí dojíždět. Zbýlých 14,3 % se dopravuje a to např. za kroužky: tenis, kytara, vaření.

12. Někteří z dotazovaných odpověděli na dotaz, jaký zájmový kroužek/kurz by si přáli navštěvovat, kdyby byl v nabídce v jejich městě. Vyjmenovali pár návrhů, a to: raftování, cyklistika, šerm, dramatický kroužek, lyžování.

13. Dospívající zvládli vybrat, zda jsou spokojeni ve svém městě se stavem a množstvím hřišť, koupališť, přírody, cyklotras a knihoven. O této otázce se autorka

domnívala, že bude nejvíce propojena s nabídkou konkrétních měst, kde se jednotlivé DD nachází. Průřez odpovědí však směřoval globálně, bez závislosti na lokalitu. Největší spokojenosti byla s cyklostrasami (32 respondentů odpovědělo, že jsou spokojeni), dále byly kladně hodnoceny knihovny (31 resp.), po nich hřiště (30 resp.). Předposlední místo získaly koupaliště. Respondenti jsou nejméně spokojeni se stavem a množstvím přírody a parků, což je subjektivní pohled respondentů a nelze jej hodnotit dle svých kritérií.

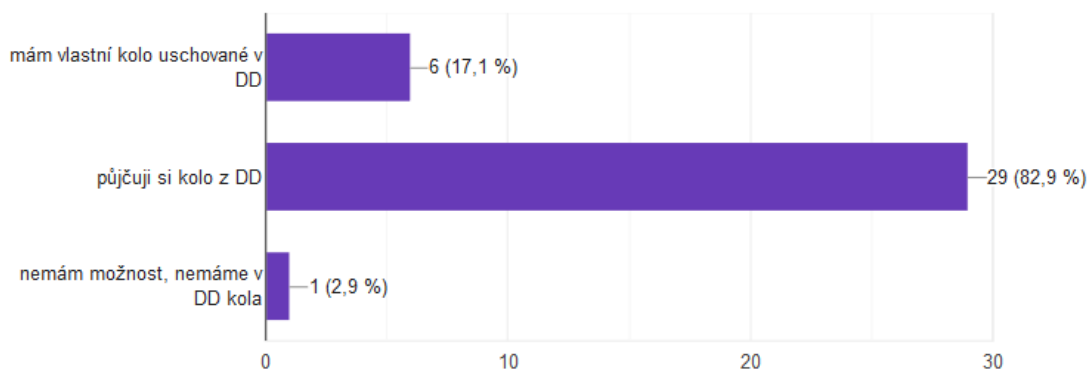

Graf 7: Zkušenost s novodobými aktivitami

14. Poslední dotaz ze sekce VČ aktivity ve městě, směřoval k volnočasovým aktivitám dnešní doby. Respondenti měli odpovědět, zda si vybrané aktivity někdy vyzkoušeli a zda v jejich městě. Nejvíce výrazným se stal výsledek s únikovou hrou, kterou nikdy nevyzkoušelo celkem 31 respondentů. Autorka se domnívá, že toto číslo by se v průběhu příštích pěti let zmenšovalo, protože únikové hry se stávají častou zálibou dospívajících i dospělých. Po exit game se umístila virtuální realita, nevyzkoušená 24 respondenty a po ní motokáry (20 resp.). Největší zkušenost mají dospívající s laser game, celkem 20 kladných odpovědí a po ní se umístilo 5D kino, celkem 18 odpovědí. Respondenti prokazují alespoň částečnou zkušenost s moderními volnočasovými aktivitami. Lze je v této oblasti ze strany DD více podpořit a dopřát jim, si je všechny alespoň jednou vyzkoušet. Z grafu lze shrnout, že si dospívající nejvíce vyzkoušeli zmíněné aktivity ve městě, kde se nachází. Z tohoto výsledku vyplývá dobrá dostupnost moderních aktivit.

sekce: ZÁZEMÍ A VYBAVENÍ DD

15. V první otázce bez grafického znázornění byli respondenti dotázáni, zda jim DD poskytuje vše, co potřebují k vykonávání zájmové činnosti. Celkem 62,9% se vyjádřilo tak, že nepotřebují k VČ nic. 34,3% odpovědělo, že jim DD vše poskytuje a využívají k činnosti např. sportovní vybavení, hudební nástroje, finance na dojíždění či startovné. DD se tedy snaží vyjít vstříc všem požadavkům.

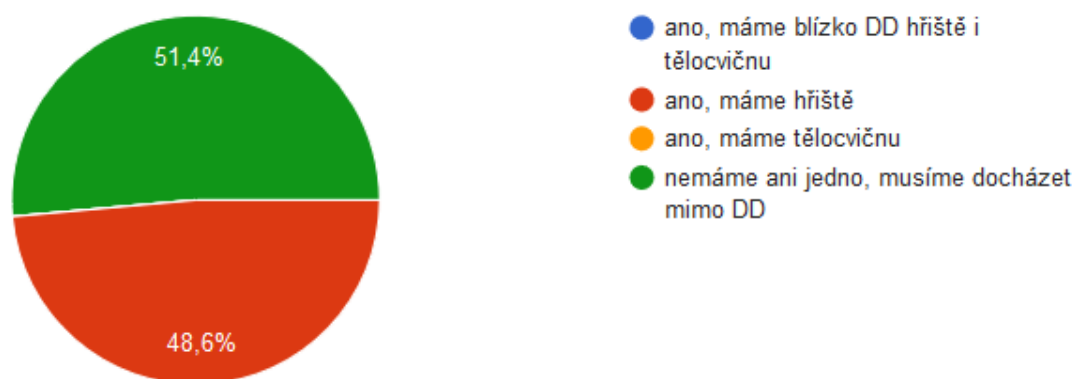

Graf 8: Možnosti k jízdě na kole

16. Co se týká možnosti jezdit na kole, se vyjádřilo 17,1% respondentů, že mají vlastní kolo uschované v DD. Největší procento 82,9 odpovědělo, že si půjčují kolo z DD. A s nejmenším výsledkem 2,9 % dospívající odpověděli, že není moc možností jezdit na kole.

17. V 91,4% respondenti odpověděli, že jsou se stavem a množstvím kol spokojeni. Což odpovídá tomu, že zázemí DD je kvalitně vybaveno pro oblíbenou sportovní činnost - jízdu na kole.

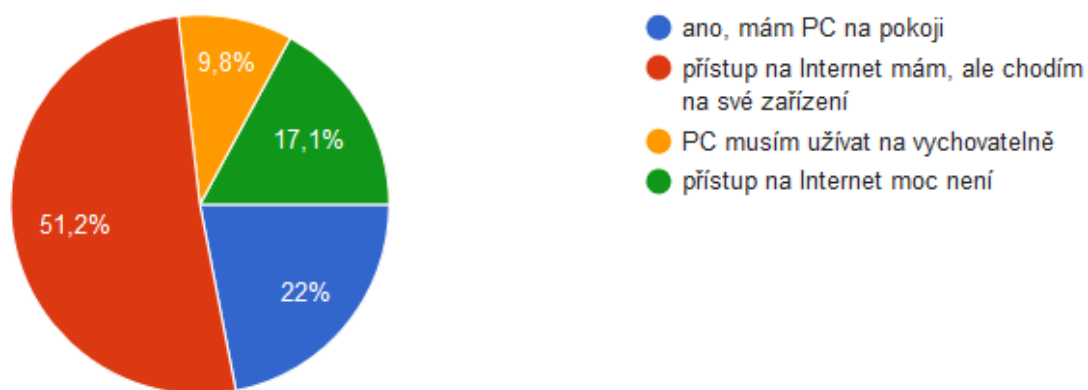
18. Stejnou otázku respondenti dostali na možnosti využít lyže či snowboard. Celkem 91,4 % odpovědělo, že si půjčují od DD. 14,3 % se vyjádřilo, že jim DD zajistí možnost, vypůjčit si náčiní z půjčovny. Jeden respondent uvedl, že vlastní své lyže a dva dospívající zvolili odpověď, že jsou možnosti velmi omezené. V tomto případě lze kladně zhodnotit také přístup DD při snaze zajistit náčiní, které v jeho prostorách chybí.

Graf 9: DD vybavení - hřiště, tělocvična

19. Graficky výraznou můžeme spatřit zpětnou vazbu na vybavení DD, týkající se sportovních prostorů - hřiště a tělocvičny. V areálu DD se v 48,6 % nachází hřiště a ve

zbylých 51,4 % bylo uvedeno, že v rámci pozemku DD se nenachází hřiště ani tělocvična. Z pohledu autorky by každý DD měl mít možnost vlastnit alespoň hřiště, protože by jej zvládlo využít maximum dětí a dospívajících pro trávení volného času. Tento dodatek by měl být směřován na finanční přispěvatele, na kterých jsou zařízení závislá. Po diskuzi s jednotlivými vedeními se DD snaží dětem vyhovět a zajistit jim náhradní prostory.

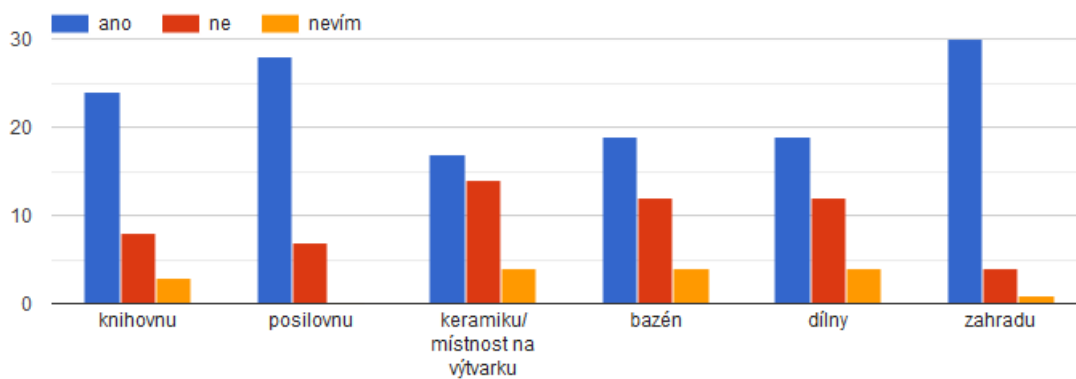

Graf 10: DD vybavení - Internet, PC

20. Otázka velmi související s dnešní dobou byla mířena na možnosti dětí mít přístup na internet. Nejvíce dospívajících uvedlo, že mají přístup a využívají k tomu své elektronické zařízení (mobil, tablet, notebook). Následovalo 22 % respondentů, kteří mají PC na pokoji. V 17,1 % přístup na internet není uspokojivý a nejméně procent 9,8 uvedlo, že musí chodit na PC na vychovatelnu. Lze zhodnotit dostačující pro potřeby dospívajících.

21. Předposledním zkoumaným tématem byly deskové hry. Zda respondenti naleznou v zásobě deskových her DD jejich oblíbenou a zda si myslí, že se výbava obnovuje. Polovina dospívajících uvedla, že najdou ve výbavě jejich oblíbené hry. Celkem 47,1 % vybralo odpověď, že hry které jsou v DD je nebaví.

22. V případě 47,1 % dospívající tvrdí, že do sbírky přibývají často nové a druhá polovina se stejným procentem považuje deskových her dostatek, avšak bez nově přidaných. Výsledek je hodnocen nejednoznačně, lze dodat, že na sbírkách her a jejich obnově možno zapracovat pro spokojenost dospívajících.

Graf 11: Vybavení DD

23. Poslední otázka byla zaměřena na vybavení DD. Graficky je znázorněn výsledek, který je závislý na možnostech jednotlivých DD. Dětské domovy dětem nejvíce umožňují možnost trávit VČ na zahradě, v posilovně či knihovně. Olomoucký DD nabízí dále možnost trávit čas v keramické, kutilské dílně, u bazénu, či v hudební zkušebně.

Závěr

Autorka se v bakalářské práci věnovala tématu volnočasových aktivit u mládeže z dětských domovů na Olomoucku. Popsala k této problematice v teoretické části jednotlivé podkapitoly věnující se volnému času z hlediska jeho funkce, ovlivňujících činitelů, specifik u dětí a mládeže. Dále se zaměřila na náhradní rodinnou péči, ústavní a ochrannou výchovu a charakteristiku dětského domova. Zakončila téma vývojovým obdobím dospívání.

Cílem práce je bylo prozkoumat kvalitu trávení volného času dospívajících v dětských domovech, a to pomocí výzkumných předpokladů a teoretických poznatků z písemné části.

V prvním předpokladu si autorka stanovila, že se dětský domov prokáže jako zařízení organizující vícedenní výlety v dostatečné míře a pestrosti. Díky šetření došla k závěru, že dětské domovy tento předpoklad splňují. A to tím, že pořádají různé typy výletů v dostatečné míře pro potřeby dospívajících. Jediný typ výletu zhodnotili respondenti jako nedostačující, a to vyjíždky do zahraničí, popř. konkrétně k moři. Lze tento výsledek pochopit, vzhledem k finanční náročnosti. Autorka navrhuje, že pokud by to bylo možné, tak každému dítěti alespoň jednou za dobu umístění v DD tento typ výletu dopřát. Dále se v předpokladu ukázalo, že program na výletech je vyvážený (střídá se odpočinek i akční náplň). Dospívající se dostanou na všechny vybrané výlety, ale z kapacitních důvodů se již stalo, že se nemohli zúčastnit. DD jim umožňuje účastnit se výletů také mimo zařízení. Dospívající toho nejvíce využívají při akcích se školou, či s rodinou, což je kladný faktor pro změnu prostředí a udržování vztahu s rodinnými příslušníky.

Dále autorka předpokládala výrazný vliv města a okolí (tam, kde DD sídlí) na množství a strukturu aktivit. V tomto ohledu, se domnívala, že se objeví rozdíly mezi městy podle počtu obyvatel či podle regionálního umístění, např. prokázání se krajského město Olomouce jako více podnětného prostředí pro trávení volného času. Tento předpoklad nebyl naplněn podle stanovených parametrů odlišnosti jednotlivých měst. Výsledky dopadly souhrnně nezávisle na dané lokalitě. Došlo se k závěrům, že více než polovina dospívajících se neúčastní zájmového kroužku mimo DD a školu. Menší část navštěvuje nejvíce Domy dětí a mládeže či Střediska volného času. Nabídka zájmových činností v institucích pro volný čas je široká. Respondenti navštěvují různé typy zájmů, a to např. sportovní, rukodělné, pohybové či kulturní. Pouze v 14,3 % musejí dospívající dojíždět mimo město, kde se DD nachází. Největší spokojenost napříč čtyřmi zmiňovanými městy - Olomouc, Lipník nad Bečvou, Litovel a Přerov se projevila v kladném hodnocení cyklostezek, knihoven, hřišť a koupališť. Dospívající považují, že jich je v okolí dostatek a jsou v dobrém stavu. Nejmenší spokojenost projevili u posuzování parků a celkově přírody, jež se jeví jako nedostatečné. Jako poslední výsledek byla

zaznamenána nedostatečná zkušenost s moderními aktivitami dnešní doby, konkrétně s únikovými místnostmi a s virtuální realitou. Nejvíce dospívajících se někdy účastnilo filmového představení v 5D kině, či si zahrálo laser game; což si vyzkoušeli přímo ve svém městě.

Poslední výzkumný předpoklad byl zaměřen na zázemí dětského domova. Autorka předpokládala, že se DD projeví, jako zařízení, poskytující dostatek prostoru a materiálních potřeb pro výkon zájmové činnosti. Tento předpoklad naplnil autorčinu představu. Výsledky z výzkumného šetření prokázaly, že DD respondentům poskytuje vše, co k činnosti potřebují, či od DD nežadají žádné pomůcky. Co se týká cyklistické výbavy, tak zařízení prokázaly dostatečnou vybavenost a udržovanost sportovního náčiní. Děti mají možnost si od domova kola zapůjčit nebo si uschovat vlastní v prostorách DD. Vybavenost na stejné úrovni se týká sportovního vybavení pro zimní sporty, kdy zařízení prosperují vlastním náčiním, či dětem zajistí možnost si jej zapůjčit z půjčovny. V tomto výzkumném předpokladu se ukázaly pouze dvě kategorie, ve kterých se projevila určitá nedostatečnost. Jedná se o výsledek, týkající se externí herní plochy - hřiště a tělocvičny a dále vnitřní výbavy DD, konkrétně deskových her. Autorka došla k závěrům, že pouze v 50 % respondenti uvedli, že k jejich DD náleží hřiště, ve druhé polovině zařízení neprosperuje žádnou herní externí plochou. Po osobní konzultaci s vedením domovů byla autorka ujistěna o náhradním zajištění prostoru pro herní činnosti (floorball, fotbal, košíková či jiné). V oblasti deskových her je z výsledků znatelná poloviční spokojenost s jejich množstvím a obnovováním. Autorka navrhuje, aby vychovatelé prokonzultovali tento výsledek s dospívajícími. Aby došlo popřípadě k doplnění sbírky her o nové.

Celkově lze říci, že se potvrdila kvalitní úroveň trávení volného času mládeže z dětských domovů na Olomoucku. DD se prokazuje jako zařízení, poskytující dostatek zázemí, materiálních prostředků, odborného pedagogického vedení. Umožňuje dětem účastnit se výletů a zájmových činností také mimo zařízení. Pracovníci se snaží nabídnout širokou škálu výletů a aktivit. Města, ve kterých se domovy nacházejí, nemají výrazný vliv na strukturu a množství aktivit. Nabízejí respondentům dostatek cyklostezek, vodních ploch či knihoven.

Autorka se domnívá, že by bylo možné na její bakalářskou práci navázat. Dané téma by se dalo zkoumat z pohledu pracovníků, kteří s dětmi / dospívajícími pracují. Bylo by zajímavé znát jejich názor na opravdový zájem dětí o aktivní trávení volného času.

Seznam literatury a zdrojů

- [1] BENDL, Stanislav. *Vychovatelství: Učebnice teoretických základů oboru*. 1. vyd. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-4248-9.
- [2] VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. 2., dopl. a přeprac.vyd. Univerzita Karlova v Praze: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.
- [3] BECHYŇOVÁ, Věra. *Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém*. 1. vyd. Praha: IREAS, 2007. ISBN 978-80-86684-47-5.
- [4] BLAHUTOVÁ, Dagmar. *Hostitelská péče a příprava k ní*. 1. vyd. Zlín: Tigris, 2011. ISBN 978-80-86062-41-9.
- [5] CENKOVÁ, Tamara; Monika LANGROVÁ. *Jak přežít pubertu svých dětí*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2913-8.
- [6] DUNOVSKÝ, Jiří; Zdeněk DYTRYCH; Zdeněk MATĚJČEK. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 1995. ISBN 978-80-7169-192-5.
- [7] ERIKSON, Erik H. *Životní cyklus rozšířený a dokončený: devět věků člověka*. 2., přepracované. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0786-3.
- [8] GILLIGAN, Robbie. *Promoting Resilience: a resource guide on working with children in the care system*. 1st ed. London: British Agencies for Adoption & Fostering, 2001. ISBN 1-873868-92-8.
- [9] HÁJEK, Bedřich; Břetislav HOFBAUER; Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0030-7.
- [10] HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 978-80-7178-927-5.
- [11] HUTYROVÁ, Miluše; Michal RŮŽIČKA; Jan SPĚVÁČEK. *Úvod do speciální pedagogiky osob s psychosociálním ohrožením a narušením*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3726-2.
- [12] JANSKÝ, Pavel. *Dítě s problémovým chováním a náhradní výchovná péče ve školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-534-9.
- [13] KALEJA, Martin. *Etopedická propedeutika v inkluzivní speciální pedagogice*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 2013. ISBN 978-80-7464-396-5.
- [14] KROGER, Jane. *Identity Development*. 2nd ed. California: Sage Publications, 2007. ISBN 0-7619-2960-6.

- [15] MASLOW, Abraham Harold. *O psychologii bytí*. 1. vyd. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0618-7.
- [16] MATOUŠEK, Oldřich; Hana PAZLAROVÁ. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny: v kontextu plánování péče*. 2., rozš. vyd. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0522-7.
- [17] NOŽÍŘOVÁ, Jana. *Náhradní rodinná péče: vymezení základních pojmů, vývoj náhradní rodinné péče v ČR, zprostředkování náhradní rodinné péče, omyly a mýty, multidisciplinární pohled*. 1. vyd. Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-8613191-7.
- [18] OBEREIGNERŮ, Radko. *Sebepojetí dětí a adolescentů*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-244-5201-2.
- [19] PACNEROVÁ, Helena; Adéla KUPCOVÁ; Jan ŽUFNÍČEK. *Vybraná témata výchovatelské praxe: inspirace pro vychovatele v zařízeních ústavní a ochranné výchovy*. 1. vyd. Praha: Togga, 2012. ISBN 978-80-87258-43-9.
- [20] PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času*. 4. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-423-6.
- [21] PEMOVÁ, Terezie; Radek PTÁČEK. *Zanedbávání dětí: příčiny, důsledky a možnosti hodnocení*. 1. vyd. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5695-0.
- [22] PRŮCHA, Jan; Eliška WALTEROVÁ; Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.
- [23] PUGNEROVÁ, Michaela; Jana KVINTOVÁ. *Přehled poruch psychického vývoje*. 1. vyd. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5452-9.
- [24] PUNCH, Keith F.; Jan HENDL. *Základy kvantitativního šetření: z anglického originálu přeložil Jan Hendl*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-381-9.
- [25] SHAFFER, David R. *Developmental Psychology*. 6th ed. Belmont, California: Wadsworth, 2002. ISBN 0-534-57214-6.
- [26] ŠMAHAJ, Jan. *Význam motivace v pojetí osobnosti: teoretický, výzkumný a aplikační rozměr*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2015. ISBN 978-80-244-4790-2.
- [27] TRNKOVÁ, Lucie. *Náhradní péče o dítě*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7552-864-3.
- [28] VYHNÁLKOVÁ, Pavla. *Základy pedagogiky volného času*. 1. vyd. Věrovany: Agentura Gevak s.r.o., 2013. ISBN 978-80-86768-73-1.
- [29] ZELINOVÁ, Milota. *Volný čas efektívne a tvorivo: teória a prax výchovy mimo vyučovania*. Prvé vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2012. ISBN 978-80-8078-479-9.

- [30] ZEZULOVÁ, Dagmar. *Pěstounská péče a adopce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0065-9.
- [31] *Občanský zákoník*. [online]. Praha: Parlament České republiky, 2012 [cit. 2019-6-6]. Dostupný z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>.
- [32] *Zákon o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů*. [online]. Praha: Parlament České republiky, 2004 [cit. 2019-6-6]. Dostupný z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-563>.
- [33] *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. [online]. Praha: Parlament České republiky, 2003 [cit. 2019-6-6]. Dostupný z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>.
- [34] *Zákon o zvláštních řízeních soudních*. [online]. Praha: Parlament České republiky, 2013 [cit. 2019-6-6]. Dostupný z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-292>.
- [35] *Zákon o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů*. [online]. Praha: Parlament České republiky, 2002 [cit. 2019-6-6]. Dostupný z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-109>.
- [36] *Co je to NRP*. [online]. Brno: SPO-JMK, 2019 [cit. 2019-6-6]. Dostupný z: <https://www.spo-jmk.cz/nahradni-rodinna-pece>.
- [37] *Co je a není Středisko výchovné péče*. [online]. Domažlice: SVP, 2013 [cit. 2019-6-6]. Dostupný z: <http://www.svp-domazlice.cz/o-nas/co-je-a-neni-svp/>.
- [38] *Dětské centrum Ostrůvek*. [online]. Olomouc: DC Ostrůvek, 2019 [cit. 2019-6-6]. Dostupný z: <https://www.dc-ostrovek.cz/>.
- [39] *Formy náhradní rodinné péče*. [online]. Praha: MPSV, 2013 [cit. 2019-6-5]. Dostupný z: <https://www.mpsv.cz/cs/14501>.
- [40] Křepský, Dalibor. *Vnitřní řád v souladu se zákonem 109/2002 Sb. a vyhl. 438/2006 Sb. vč. přílohy* [online]. Olomouc: DD Olomouc, 2019 [cit. 2019-6-5]. Dostupný z: <https://private-c.ddolomouc.cz/index.php?view=download>.
- [41] *Laser game*. [online]. Písek: Laser aréna Písek, 2019 [cit. 2019-6-5]. Dostupný z: <http://www.laserarenapisek.cz/vice-o-laser-game>.
- [42] Metalová, PhDr. Luciena. *Eriksonova teorie osobnosti* [online]. Praha: PhDr. Luciena Metalová, 2014 [cit. 2019-6-5]. Dostupný z: <http://www.psychologie-metalova.cz/clanky/osm-veku-zivota.html>.
- [43] *O zařízení*. [online]. Opava: DC Čtyřlístek, 2016 [cit. 2019-6-6]. Dostupný z: <https://www.dcctyrlistek.cz/o-zarizeni>.

- [44] *O DDS*. [online]. Jiříkov: DDS Jiříkov, 2014 [cit. 2019-6-6]. Dostupný z: <http://www.ddsjiřikov.cz/>.
- [45] *Počet dětí žijících mimo svou biologickou rodinu*. [online]. Praha: MPSV a ÚZIS, 2017 [cit. 2019-6-6]. Dostupný z: <http://www.knihovnanrp.cz/nahradni-rodinna-pece/aktualni-statistiky/pocet-deti-zijicich-mimo-svou-biologickou-rodinu/>.
- [46] *Přehled teorií osobnosti*. [online]. Praha: Publi, 2019 [cit. 2019-6-6]. Dostupný z: <https://publi.cz/books/369/06.html>.
- [47] Pultzner, Martin. *Pohled do smyšleného světa* [online]. Praha: Forbes, 2017 [cit. 2019-6-5]. Dostupný z: <https://www.forbes.cz/tohle-jsou-3-nejlepsi-vr/>.
- [48] *Sanace rodiny*. [online]. Praha: MPSV, 2008 [cit. 2019-6-6]. Dostupný z: <https://www.mpsv.cz/cs/5587>.
- [49] Sokolová. *Modré světlo* [online]. Olomouc: BORGIS a.s., 2018 [cit. 2019-6-5]. Dostupný z: <https://www.novinky.cz/zena/zdravi/486325-modre-svetlo-nenarusuje-jen-spanek-urychluje-i-starnuti-pokozky.html>.
- [50] *Střediska výchovné péče*. [online]. Praha: NUV, 2019 [cit. 2019-6-6]. Dostupný z: <http://www.nuv.cz/t/pedagogicko-psychologicke-poradenstvi/strediska-vychovne-pece>.
- [51] Szotkowski; Kopecký. *Fenomén Youtubering a česká škola* [online]. 2018 [cit. 2019-6-5]. Dostupný z: https://www.pdf.upol.cz/fileadmin/userdata/PdF/VaV/2018/odborne%5C_seminare/E-Bezpeci%5C_-%5C_Fenomen%5C_Youtuberi%5C_a%5C_ceska%5C_skola.pdf.
- [52] Tichý. *Co je to Street Workout?* [online]. Písek: WordPress, 2019 [cit. 2019-6-5]. Dostupný z: <http://www.freeworkout.cz/?p=368>.
- [53] Trachtová, Zdeňka. *Vláda zvažuje útlum dětských domovů*. [online]. Praha: MAFRA, a.s., 2016 [cit. 2019-6-5]. Dostupný z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/detske-domovy.A160404%5C_103830%5C_domaci%5C_zt.
- [54] Turnovká, Mudr. Elena. *Zanedbávané děti: nejméně viditelné, s vážnými následky* [online]. Praha: Šance dětem, 2011 [cit. 2019-6-5]. Dostupný z: <https://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/zanedbavane-deti-nejmene-viditelne-s-vaznymi-nasledky-8.html>.
- [55] *Únikové hry v Praze*. [online]. Praha: Escape-games, 2016 [cit. 2019-6-5]. Dostupný z: <http://www.escape-games.cz/>.

- [56] *Virtuální realita*. [online]. Olomouc: VR Ol., 2019 [cit. 2019-6-5]. Dostupný z: <https://www.virtualnirealita-olomouc.cz/home>.
- [57] *Volný čas a prevence u dětí a mládeže*. [online]. Praha: Čihák TISK, 2002 [cit. 2019-6-5]. Dostupný z: www.msmt.cz/file/7327%5C_1%5C_1/download/.
- [58] *Výchovný ústav*. [online]. Velké Meziříčí: VUVM, 2015 [cit. 2019-6-6]. Dostupný z: <https://www.vuvm.cz/>.
- [59] *Zámeček*. [online]. Praha: Zámeček, 2013 [cit. 2019-6-6]. Dostupný z: <https://www.zamecek.net/cs>.
- [60] *Zpráva ze systematických návštěv - Zdravotnická zařízení*. [online]. Praha: Veřejný ochránce práv, 2013 [cit. 2019-6-6]. Dostupný z: <http://www.vterinapote.cz/static/useruploads/files/ombudsman01.pdf>.
- [61] *Žádost o náhradní rodinnou péči*. [online]. Olomouc: Magistrát města Olomouce, 2012 [cit. 2019-6-6]. Dostupný z: <https://www.olomouc.eu/zivotni-situace/osobni-doklady/220>.

Seznam zkratk

DD Dětský domov

DGÚ Diagnostický ústav

HP Hostitelská péče

MPSV Ministerstvo práce a sociálních věcí

MŠMT Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

NRP Náhradní rodinná péče

OSPOD Orgán sociálně - právní ochrany dětí

PC Počítač (Personal computer)

PO Předběžné opatření

RS Rodinná skupina

SVP Středisko výchovné péče

VR Virtuální realita

VČ Volný čas

Seznam grafů

1	Děti vyrůstající mimo biologickou rodinu	31
2	Četnost výletů s DD	41
3	Vyváženost programu na výletech	42
4	Přání a typy na výlety	42
5	Možnost výletů mimo DD	43
6	Návštěva kroužků mimo DD	44
7	Zkušenost s novodobými aktivitami	45
8	Možnosti k jízdě na kole	46
9	DD vybavení - hřiště, tělocvična	46
10	DD vybavení - Internet, PC	47
11	Vybavení DD	48

Seznam příloh

1. Příloha A: Předkládaný dotazník	59
--	----

A Předkládaný dotazník

Dotazník: Volnočasové aktivity mládeže z dětských domovů na Olomoucku

Dobrý den,

jmenuji se Denisa Rotreklová, jsem studentkou 3. ročníku na Univerzitě Palackého v Olomouci, obor Speciální pedagogika - Vychovatelství. Obracím se tímto na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku k bakalářské práci. Práce se zabývá volnočasovými aktivitami mládeže v dětských domovech na Olomoucku. Vyplnění dotazníku je anonymní a poslouží pouze pro účely ve zmíněné bakalářské práci.

Především děkuji za Vaši ochotu a spolupráci.

1. Pohlaví

žena

muž

2. Věk:

_____

Vícedenní výlety

3. Jak často si myslíš, že jezdíváte s DD na tyto typy výletů ? Označ na škále od "velmi málo" až po "příliš často".

	velmi málo	málo	tak akorát	často	příliš často
cyklo výlety	☐	☐	☐	☐	☐
stanování / turisták	☐	☐	☐	☐	☐
zimní sporty	☐	☐	☐	☐	☐
tábory	☐	☐	☐	☐	☐
zahraniční výlety	☐	☐	☐	☐	☐

4. Jak podle tebe nejčastěji probíhá program na výletech ?

nechává se nám hodně volnosti

střídá se odpočinek a akční program

není ani chvilka klidu, program je hodně nabitý

5. Chybí ti některý typ výletů, co by jsi chtěl zažít ? (př. rybaření, výlety do zahraničních měst...)

_____

6. Když máš zájem, dostaneš se na všechny pořádané výlety, na které by sis přál/a jet ?

- ano, dostanu se na všechny
- většinou ano, ale už se mi stalo, že jsem se někam nedostal/a
- moc ne, je málo míst

7. Účastníš se výletů mimo DD ? A s kým ? Můžeš zaškrtnout více odpovědí.

- ano, se školou
- ano, s Domem dětí a mládeže
- ano, s rodinou
- ne, neúčastním
- Jiné: _____

8. Když jsi byl/a menší, účastnil/a jsi se více společných výletů s DD než nyní ?

- ano, podstatně
- ano, nepatrně
- přibližně stejně často
- ne, teď jezdím více

Volnočasové aktivity ve městě

9. Zúčastnil/a ses nějakého kroužku mimo DD ve tvém městě ? Můžeš vybrat více odpovědí.

- ano, v Domově dětí a mládeže
- ano, ve Středisku volného času
- ano, v Základní umělecké škole
- ano, ve škole
- ano, mimo zmíněné organizace
- ne, nezúčastnil
- Jiné: _____

10. Pokud ses účastnil/a nějakého kroužku mimo DD, o jaký se jedná ?

_____

11. Dojížděl/a jsi za nějakým kroužkem mimo město ? Pokud ano, za jakým ?

- ano .....
- ne

12. Který kurz/kroužek, by jsi chtěl/a navštěvovat, kdyby byl ve tvém městě ?

_____

13. Jsi spokojený ve svém městě se stavem a množstvím:

	ano	ne
hřišť	☐	☐
koupališť / blízko k vodě	☐	☐
přírody / parků	☐	☐
cyklotras	☐	☐
knihoven	☐	☐

14. Vyzkoušel/a sis někdy následující aktivity ?

	ano, ve svém městě	ano, v jiném městě	ne
laser game	☐	☐	☐
exit game (úniková hra)	☐	☐	☐
5D kino	☐	☐	☐
motokáry	☐	☐	☐
virtuální realita	☐	☐	☐

Zázemí a vybavení v DD

15. Poskytuje DD pro plnění tvých kroužků vše, co k němu potřebuješ ?

- ano, využívám k tomu .....
- ne, chybí mi: .....
- nepotřebuji nic

16. Když by ses chtěl/a projet na kole, jaké máš možnosti ?

- mám vlastní kolo uschované v DD
- půjčuji si kolo z DD
- nemám možnost, nemáme v DD kola

17. Pokud máte možnost, jsi spokojený/á s výbavou a technickým stavem cyklo kol v DD ?

- ano, jsem spokojen
- ne, máme v DD málo cyklo kol
- ne, jejich technický stav není moc dobrý

18. Když by jsi chtěl/a jet lyžovat nebo na snowboard, jaké máš možnosti ?

- mám vlastní lyže/snowboard
- můžu si půjčit od DD
- DD mi zajistí lyže/snowboard z půjčovny
- možnosti jsou velmi omezené

19. Máte v areálu DD hřiště, tělocvičnu nebo musíte někam docházet ?

- ano, máme blízko DD hřiště i tělocvičnu
- ano, máme hřiště
- ano, máme tělocvičnu
- ne, nemáme ani jedno, musíme docházet
do.....

20. Poskytuje ti DD pro tvou potřebu PC (přístup k internetu) ?

- ano, mám PC na pokoji
- přístup na Internet mám, ale chodím na svůj telefon, tablet, notebook apod.
- musím chodit na PC na vychovatelnu
- přístup moc není, nemáme ani wifi

21. Pokud hraješ deskové hry, najdeš v zásobě her v DD tu, co tě baví ?

- ano, najdu mou oblíbenou
- hry, které máme, mě nebaví
- nemáme v DD deskové hry

22. Máte podle tebe dostatek deskových her v DD ?

- ano, často přibývají nové do sbírky
- ano, ale žádné nové
- ne, máme jich málo

23. Máte v DD:

	ano	ne
knihovnu	☐	☐
posilovnu	☐	☐
keramiku/místnost na výtvarku	☐	☐
bazén	☐	☐
dílny	☐	☐
zahradu	☐	☐

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Denisa Rotreklová
Katedra nebo ústav:	Ústav speciálněpedagogických studií
Vedoucí práce:	Mgr. Kristýna Krahulcová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2019

Název práce:	Volnočasové aktivity u mládeže z dětských domovů na Olomoucku
Název v angličtině:	Leisure time activities for teenagers from children's homes in region Olomouc
Anotace práce:	Bakalářská práce se věnuje problematice volného času v kontextu ústavní péče. Konkrétně se zaměřuje na volnočasové aktivity u mládeže z dětských domovů. Zkoumá názory dospívajících na prostředí, vybavení, přístup pracovníků a materiální zázemí pro vykonávání volnočasových činností. V práci nalezneme tematiku ústavní péče, volného času, oblast vývojové psychologie a k nim přiřazená témata.
Klíčová slova:	dětský domov, mládež, speciální pedagogika, ústavní péče, volný čas, volnočasové aktivity, vychovatel
Anotace v angličtině:	The bachelor thesis deals with the issue of leisure time in the context of institutional care. Specifically, it focuses on leisure time activities of young people from children's homes. It examines the opinions of young people on surroundings, equipment, workers' attitude and material background. In this thesis we explore the topic of institutional care, leisure time, developmental psychology and related themes.
Klíčová slova v angličtině:	children's home, teenagers, special pedagogy, institutional care, leisure time, leisure time activities, tutor
Přílohy vázané v práci:	Dotazník, CD
Rozsah práce:	62 stran
Jazyk práce:	český